

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Simonos Petraitytės
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Neteisėti veiksmai ir kaltė kaip advokatų profesinės civilinės
atsakomybės sąlygos**

Wrongful Acts and Fault as A Conditions of Attorneys'
Professional Civil Liability

Vadovas: Prof. dr.(HP) Vytautas Mizaras

Recenzentas: Lekt. Gintautas Bartkus

Vilnius 2010

TURINYS

Turiny.....	1
Įžanga.....	2
I. Profesinės civilinės atsakomybės samprata.....	5
II. Advokatų profesinė civilinė atsakomybė.....	10
1. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės prigimtis.....	10
2. Etika ir atsakomybė. Teisinis santykis.....	15
III. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės subjektai.....	20
1. Prievolės pasyvioji šalis.....	20
2. Prievolės aktyvioji šalis.....	23
3. Advokatų netiesioginė civilinė atsakomybė.....	26
IV. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės sąlygos.....	31
1. Neteisėti veiksmai.....	31
1.1. Pareigos, kylančios iš santykių su klientais.....	32
1.1.1. Sąžiningumo pareiga.....	35
1.1.2. Konfidencialumo pareiga.....	38
1.1.3. Rūpestingumo pareigos pažeidimas – aplaidus profesinių pareigų vykdymas.....	40
2. Kaltė.....	42
2.1. Profesinio rūpestingumo standartas.....	44
2.2. Neatsargumas – kaltės forma.....	48
V. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės netaikymas, apribojimas ir atleidimas nuo advokatų profesinės civilinės atsakomybės.....	50
Išvados.....	54
Literatūros sąrašas.....	55
Santrauka.....	65
Summary.....	66

IŽANGA

Temos aktualumas. Šiame darbe nagrinėjama advokatų profesinė civilinė atsakomybė, išskiriant dvi atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus ir kalbę. Šio darbo tema yra aktuali ir svarbi, nes visuomeniniai santykiai atsiranda bei vystosi greičiau nei juos reguliuojančios teisės normos. Siekiant įstatymiškai spėti reglamentuoti susikuriančius naujus bei jau esamus teisinius santykius, reikia tolygiai tobulinti įstatymus, keisti uždavinius, tikslus bei pozicijas.

Tema yra aktuali ne tik teoriniu, bet ir praktiniu požiūriu. Vienas svarbiausių aspektų yra tinkamas teisės normų įgyvendinimas, o kaip tai daroma, geriausiai padeda atskleisti Lietuvos bei užsienio teismų sprendimų analizavimas bei vertinimas. Lietuvos teisės doktrinoje iki šiol nėra išsamiai išanalizuota advokatų profesinė civilinė atsakomybė, o teismų praktika tik formuojasi šiuo klausimu, dėl to ši tema tampa dar aktualesnė. Advokatas, teikiantis asmeniui teisinę paslaugą, turi būti įgijęs pakankamą kvalifikaciją, atitiktą rūpestingumo, atsakingumo bei atidumo pareigas, veiktų išimtinai kliento interesais, nes advokatai būdami teisinės sistemos dalimi prisideda prie teisingumo ir teisėtumo kūrimo valstybėje, o tuo pačiu ir prie socialinio stabilumo lygio šalyje.

Darbo tikslai – išnagrinėti advokatų profesinę civilinę atsakomybę, konkrečiai aptariant ir didesnę dėmesį skiriant neteisėtiems veiksams ir kalbei kaip profesinės civilinės atsakomybės sąlygoms. Nustatyti, kada gali kilti advokatų profesinė civilinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, taip pat atsakyti į klausimus dėl profesinės civilinės atsakomybės taikymo užsienio valstybių praktikoje. Kadangi plačios bei išsamios Lietuvos Respublikos teismų praktikos dėl advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymo nėra, šio darbo autorė analizuos kitų profesijų atstovų – gydytojų, auditorių, notarų – civilinės atsakomybės taikymo ypatumus ir vertins, ar šiose bylose formuojamas standartas gali būti pritaikomas ir advokatų profesinės atsakomybės atveju. Taip pat vienas iš darbo tikslų yra atsakyti į klausimus dėl profesinės civilinės atsakomybės apribojimo bei panaikinimo galimybes, kada galima netiesioginė profesinė civilinė atsakomybė.

Darbo objektas. Darbe yra analizuojama advokatų profesinės civilinės atsakomybės specifika, vertinami ir tiriami atsakingi už atsiradusią žalą subjektai. Taip pat nemažas dėmesys skiriamas ištirti etikos, teisės ir atsakomybės klausimams, jų sąveikoms bei skirtybėms šiuo nagrinėjamu klausimu.

Kaip jau minėta, Lietuvoje teismų praktika nėra gausi sprendžiant dėl advokatų profesinės civilinės atsakomybės, o tai reiškia, kad šioje srityje pasigendama vieningos

pozicijos, kurią galėtų suformuluoti Lietuvos teismai, nes vienodos praktikos formavimas yra kelias teisingų ir teisiškai pagrįstų sprendimų priėmimą. Specialioji literatūra taip pat nepateikia išsamių atsakymų apie advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymo specifiką, tam tikrus reikavimus advokatų elgesiui ar pagrindines jų pareigas. Atsižvelgiant į tai, šiame darbe dėmesys bus skiriamas etikos taisyklėms bei jų įtakai advokato profesijai. Svarbu aptarti atskiras advokato pareigas, nes tokiu būdu geriausiai atsiskleidžia profesinės atsakomybės taikymo specifika.

Darbe nėra analizuojami tokie klausimai, kaip advokatų profesinės civilinės atsakomybės draudimo santykiai, draudimo sutarčių sudarymas, vykdymas, nutraukimas bei pakeitimas. Tokį pasirinkimą lėmė tai, jog, visų pirma, norint pateikti nuodugnią bei išsamią analizę šiais klausimais, reikėtų skirti gana didelę šio darbo apimtį, o dėl to gali nukentėti pagrindinė šio darbo tema, visų antra, tai galėtų būti atskiro magistrinio darbo tyrimo objektas.

Tyrimo metodai. Darbe panaudoti tokie tyrimo metodai: istorinis, sisteminis – loginis, lyginamasis, analitinis, lingvistinis.

Istorinio metodo pagalba atskleidžiama advokatų profesinės civilinės atsakomybės raida bei tendencijos. Šis metodas įgalina paaiškinti, patikslinti bei atskleisti tam tikrų taisyklių, elgesio normų, konkrečių pareigų atsiradimą, jų svarbą ne tik teoriniu bet ir praktiniu aspektu. Šio metodo pagalba teisės normos prasmė atsiskleidžia analizuojant jos socialinius, politinius tikslus, sąlygas, kurioms esant ši norma buvo priimta.

Sisteminis – loginis metodas padeda nagrinėti advokatų profesinės civilinės atsakomybės sąlygas kaip vientisą dinaminį darinį, visumą. Analizuojamos advokato profesinės civilinės atsakomybės sąlygos bei kiti svarbūs klausimai šiai temai yra reglamentuoti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos advokatūros įstatyme, Lietuvos advokatų etikos kodekse, kituose Lietuvos norminiuose teisės aktuose, teismų praktikoje ir doktrinoje.

Lyginamasis metodas derinamas su analitiniu metodu. Analitinio metodo pagalba ieškoma paralelių bei skirtumų, tokiu būdu tobulinant bei reformuojant teisės normas bei praktinį jų pritaikymą. Šio metodo panaudojimas leidžia ne tik detalai aptarti istorinę raidą, nustatyti svarbiausius principus, bet ir pateikti išsamią įstatymų leidėjo bei teismų poziciją dėl nagrinėtino objekto. Šio metodo pagalba nagrinėjama mokslinė Lietuvos ir užsienio valstybių literatūra, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika bei užsienio valstybių jurisprudencija, taip pat norminiai teisės aktai bei profesinės etikos taisyklės.

Lyginamasis metodas leidžia papildyti atliktą analizę, išskirti tam tikrus panašumus, sąveikas tarp tiriamų objektų, taip pat nustatyti ryšį su artimais arba jam kontrastingais

objektais Tai padeda atsirasti naujiems požiūriams bei idėjoms, kurios svarbios tolesnei teisės raidai nagrinėjamu klausimu. Daugiausiai analizuojama bendrosios teisės valstybių (Anglijos, JAV) praktika bei doktrina. Konkrečiais pavyzdžiais gali būti atskirų valstybių advokato profesinės civilinės atsakomybės reglamentavimo sugretinimas, skirtumų bei panašumų analizavimas bei išvadų pateikimas po analizės atlikimo.

Lingvistinis metodas, dar vadinamas kalbinės teisės aiškinimo metodu. Šiam metodui tenka ypatinga svarba, nes labai svarbu suvokti, kad įprastų žodžių prasmė teisinėje literatūroje gali įgauti visiskai kitokią pramę. Šio metodo pagalba aiškinami žodžiai, sakiniai atsižvelgiant į jų vartojimo kontekstą, kuris lemia pavartoto žodžio ar sakinio reikšmę. Metodas padeda siekti teisinio apibrėžtumo, apsaugo nuo išplėsto teisinio interpretavimo.

Darbo originalumas. Lietuvos teisės doktrinoje advokatų profesinę civilinę atsakomybę nebuvo išsamiai analizuota. Galima teigti, kad vienas pirmųjų mokslinių tyrimų Lietuvoje, kuriame aptariami advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymo ypatumai buvo atliktas tik 2008 metais¹. Tačiau šiame darbe buvo kalbama apskritai apie advokatų civilinę profesinę atsakomybę bei jos taikymo ypatumus. Mano darbo originalumą lemia ne tik tai, jog nėra gausios analizės nagrinėjamu klausimu, o taip pat tai, kad šiame magistriniame darbe ypatingas dėmesys bus skiriamas dviem profesinės civilinės atsakomybės sąlygoms: neteisėtiems veiksams ir kaltei, kas anksčiau padaryta nebuvo.

Svarbiausi šaltiniai. Daugiausia dėmesio buvo skiriama tokiems Lietuvos Respublikos teisės aktams kaip Civilinis kodeksas, Advokatūros įstatymas, Advokatų etikos kodeksas. Nagrinėjama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika. Remtasi tokia Lietuvos ir užsienio autorių specialiąja moksline literatūra: V. Mikelėno *Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai*, M. Davies *Solicitors' negligence and liability*. Taip pat E. Balnienės, A. Kabišaičio, I. Žalėnienės straipsniais, kuriuose nagrinėjami šiai temai aktualūs klausimai.

---

¹ Simono Baltrušaičio 2008 m. magistro darbas tema „Advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymo ypatumai“.

I. PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS SAMPRATA

Profesija suprantama kaip nuolatinė specialybė, tam tikros veiklos, užsiėmimų rūšis, kuri reikalauja pasiruošimo ir yra pragyvenimo šaltinis¹. Profesinės veiklos specifiškumas pasižymi tuo, kad tokie veiklai atlikti reikalingos atitinkamos srities žinios bei įgūdžiai. Taigi, asmeniui, kuris užsiima konkrečia profesine veikla, keliami išsamių tos srities žinių bei įgūdžių turėjimo reikalavimai. Tokie reikalavimai apibūdinami kaip specialus pasirengimas, kuris būtinas norint vykdyti profesinę veiklą ir įvardijamas kaip kvalifikacija.

Egzistuoja tam tikrų profesijų žmonės, kurių veiklai yra taikomi didesni, reiklesni elgesio standartai². Išvada daroma atsižvelgiant į tai, kokiai profesijai yra priskiriamas asmuo, kokio pobūdžio darbas yra atliekamas. Priklausomai nuo to, vienų profesijų atstovų rūpestingumo pareiga bus didesnė, o kitų priešingai – elgesio standartas bus mažiau reiklus. Pavyzdžiui, prie tam tikrų profesijų, kurios susijusios su didesne rizika bei atsakomybe, galima priskirti advokato, notaro, gydytojo, architekto teikiamas paslaugas. Tai paaiškinama tuo, kad norint dirbti minėtų specialybių darbą, reikalingas atitinkamas, specialus profesinis pasiruošimas, išsimokslinimas, kurį patvirtina tokie dokumentai kaip diplomas, atestatas, pažymėjimas ir panašiai. Taigi, darytina išvada – jei dirbti darbą gali tik tam tikrą profesinį pasiruošimą įgijęs asmuo, tai suponuoja, kad dėl veiklos reikšmingumo bei ypatingumo pačiam asmeniui yra taikomi griežtesni atidumo, atsargumo, rūpestingumo reikalavimai³.

Asmuo, t. y. darbuotojas, dirbdamas jam priskirtą darbą, turi laikytis nustatytų darbo taisyklių bei įstatymų reikalavimų ir tokiu būdu privalo užtikrinti, kad nustatytos profesinės pareigos bus atliktos tinkamai. Priešingu atveju gali kilti neigiami padariniai. Asmuo, nederamai vykdydamas profesines pareigas, gali padaryti žalą kitam asmeniui, kuris naudojasi tokio specialisto paslaugomis. Patyrus žalą, įgyjama teisė reikalauti, kad ji būtų atlyginta, o kaltas asmuo privalo ją atlyginti visiškai.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 6.263 straipsnio pirmoje dalyje numatyta, kad kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos⁴. Ši deliktinės civilinės atsakomybės taisyklė įtvirtina vadinamąją generalinio delikto doktriną, kuri

¹ Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Mintis, 1969, p. 619.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. VU Onkologijos institutas*, Nr. 3K – 3 – 438/2003, kat. 39.6.2.12.

³ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 277.

⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262.

reiškia, kad bet koks žalos padarymas yra laikomas deliktu, o pats žalos faktas kartu reiškia kaltojo asmens veiksmų neteisėtumo ir jo kaltės prezumpciją¹.

Deliktas yra neteisėtas valinis asmens veiksmas, padaręs žalos kitam asmeniui. Kitaip tariant, deliktas apibrėžiamas kaip neteisėtas asmens veiksmas, nukreiptas prieš kitą asmenį ar jo turtą. Tokie neteisėti asmens veiksmai sukelia civilinės atsakomybės taikymą². Generalinio delikto taisyklė nustato, kad kiekvienas asmuo turi laikytis tam tikrų visuomenėje nusistovėjusių elgesio normų, ir savo elgesiu nekenkti kitiems asmenims (rūpestingumo pareiga). Taigi, ši norma įtvirtina kiekvieno asmens pareigą elgtis atsargiai bei dėmesingai. Tai privalomas elgesio standartas, nes jį pažeidus atsiranda prievolė atlyginti padarytą žalą. Teisinėje literatūroje išskiriamos dvi pareigos: pagrindinė – nedaryti žalos, o kita, atsirandanti vietoje pažeistos pagrindinės pareigos – atlyginti neteisėtai padarytą žalą³. Taigi, egzistuoja dviejų dalių nurodymas: asmuo įpareigojamas ne tik nedaryti žalos kitam – jis taip pat yra įpareigojamas, tokią žalą, jeigu ji atsiranda, atlyginti.

Nustatyta prievolė – savo elgesiu nekenkti kitiems asmenims – galioja kiekvienam visuomenės nariui nepriklausomai nuo jo rasės, lyties, kilmės, tautybės, kalbos, socialinės padėties ir panašiai. Pareiga elgtis atsargiai, dėmesingai ir savo veikla nedaryti žalos kitiems yra bendro pobūdžio pareiga, kurią turi vykdyti bet kuris asmuo. Nors, kaip jau minėta, rūpestingumo pareiga galioja absoliučiai kiekvienam, tačiau šios pareigos laipsnis, turinys bei pobūdis nėra vienodas visiems asmenims. Atsižvelgiant į asmens specialybę, profesiją, atliekamą darbą bei kvalifikaciją, tokios nustatytos rūpestingumo pareigos laipsnis gali kisti.

Advokato, gydytojo, notaro profesijos atstovai, siūlydami savo paslaugas, preziuruoja, kad jos yra kokybiškos, atitinka nustatytus įstatymo reikalavimus, o klientai naudodamiesi jų paslaugomis pasitiki jų atliekamu darbu. Asmenys (darbuotojai), vykdydami savo profesinę veiklą, įsipareigoja veikti pagal jų kvalifikacijai keliamus uždavinius. Minėtų profesijų atstovų atliekamų veiksmų ar suteikiamų paslaugų kokybiškumas yra preziuruojamas, nes juos atlieka tam tikros srities profesionalas, o ne paprastas, eilinis asmuo. Pastaruoju atveju negalima būtų kalbėti apie profesinę civilinę atsakomybę, nes toks asmuo neturi tokio pobūdžio pareigų, kokios yra nustatytos specialistams. Pavyzdžiui, žmogus, kuris nėra teisininkas, pataria draugui teisiniais klausimais. Draugas, pasinaudojęs tokiu nurodymu, gali patirti neigiamus padarinius.

---

¹ MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 366.

² KELLY David, HOLMES Ann. *Business law*. Cavendish Publishing Limited, 1994, p. 3593.

³ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 127.

Šiuo atveju kalbėti apie profesinę civilinę atsakomybę negalima, nes duotas patarimas yra tik rekomendacinio pobūdžio. Asmuo, kuriam jis yra skirtas, negali jo priimti besąlygiškai. Jis pats savarankiškai turi įvertinti duoto patarimo kokybiškumą ir nutarti – pasinaudoti juo ar ne. Jeigu yra nusprendžiama pasitikėti, reikia suprasti ir įvertinti galimas tokio pasitikėjimo pasėkmes. Jeigu jos bus neigiamos, negalima iš rekomendacinio pobūdžio paliepiamą davusio asmens reikalauti tokio pat atsargumo ir apdairumo lygio, kaip iš specialisto, kuris dirba atitinkamoje srityje. Asmuo, priėmęs patarimą, riziką prisiėmė į savo pusę, t. y. visi galintys kilti ar kilę neigiami padariniai ir visa su tuo atsiradusi atsakomybė negalės būti perkelta tokį patarimą davusiam asmeniui, nes jis nėra tos srities, kurioje buvo duota rekomendacija, žinovas.

Aptarkime situaciją, kai dalyvauja jau ne eilinis žmogus, o asmuo įvardijamas specialistu, kuris turi atitinkamos srities žinių bei įgūdžių. Tokį pasirengimą turinčio asmens darbo rezultatas ne visada gali būti teigiamas, kitaip tariant ne visuomet bus priimtinas kitos šalies atžvilgiu. Pavyzdžiui, gydytojas neišgydo ligonio, advokatas pralaimi bylą teisme arba atstovaudamas klientui netinkamai sudaro sutartį. Dėl tokių paminėtų veiksmų patiriama žala – rezultatas paciento ar kliento atžvilgiu yra neigiamas: sveikatos pablogėjimas pirmuoju atveju bei materialinė žala ar kitos nenumatytos piniginės išlaidos antruoju atveju. Neretai patys klientai pateikia advokatui reikalavimus, pranokstančius jo kompetencijos ribas: garantuoti tik teigiamą, kliento nustatytą, bylos rezultatą, bylos ar neteisminio ginčo išnagrinėjimą kliento nurodytais terminais ar net procesine tvarka ir panašiai¹. Tačiau profesinė civilinė atsakomybė paprastai negali atsirasti vien dėl to, kad atitinkamos srities profesionalas nepasiekia tokio rezultato, kurio iš jo buvo tikimasi.

Teisės doktrinoje prievolės paprastai klasifikuojamos į tris rūšis atsižvelgiant į skolininko pareigos arba jos įvykdymo pobūdį, vadinamąjį intensyvumą². Pagal šį kriterijų prievolės skirstomos į prievoles pasiekti tam tikrą rezultatą, prievoles užtikrinti, kad pareiga būtų vykdoma dedant maksimalias pastangas, ir prievoles garantuoti tam tikrus faktus ar rezultatą³. Profesinė atsakomybė yra vadinama konkrečios profesijos atstovų atsakomybė už netinkamą savo profesinių pareigų vykdymą. Lietuvos Aukščiausiojo teismo (toliau – LAT) formuojama praktika konstatuoja, kad profesinės civilinės atsakomybės požiūriu gydytojo elgesys vertinamas ne pagal tai, ar pasiektas tam tikras

¹ ANDRIKIS, Rimas. Trumpos pastabos advokatų profesinės etikos klausimu. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2008, nr. 1 (26), p. 11 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.

² AMBRASIENĖ, Dangutė, et al. *Civilinė teisė. Prievolių teisė*: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras, 2004, p. 70.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje *L. M. Sandienė v. Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 1140/2001, kat. 39.6.2.12.

rezultatas, bet pagal tai, ar gydytojo veiksmai atitiko medicinos paslaugų teikimą reglamentuojančias teisės normas bei gydytojų profesinės etikos nuostatas¹. Ši teiginį galima pritaikyti ir advokatų profesinės civilinės atsakomybės atveju.

Taigi, profesinei civilinei atsakomybei būdingas pastangų įsipareigojimas, o ne rezultato įsipareigojimas – profesinė atsakomybė atsiranda ne iš prievolės pasiekti tam tikrą rezultatą, ne iš prievolės kam nors kažką garantuoti, o dėl to, kad profesinės pareigos yra atliktos netinkamai. Skirtingai nei daugelis kitų paslaugų, teisinės paslaugos nėra orientuotos į apibrėžtą rezultatą. Advokatas neįsipareigoja pasiekti kliento pageidaujamo rezultato. Advokato pareiga dažniausiai yra dėti visas įmanomas pastangas pasiekti tam tikrą rezultatą².

Neįmanoma garantuoti galutinio rezultato, nes jis priklauso nuo įvairių subjektyvių ir objektyvių veiksnių, o ne tik nuo įgytų profesinių žinių bei turimų gabumų³. Jeigu atsiranda neigiamos pasėkmės, reikia nustatyti tam tikrus elementus, kuriuos konstatvus, galima kalbėti apie profesinės atsakomybės taikymą. Pirmiausiai būtina išsiaiškinti, kokios profesinės pareigos yra nustatytos atitinkamos srities specialistui. Kitas uždavinys yra nustatyti, kaip atitinkamos profesinės pareigos buvo atliekamos, ar iš viso nustatytos pareigos buvo vykdomos. Jeigu į šį klausimą yra atsakoma teigiamai, reikia spręsti, ar jos buvo atliekamos tinkamai – rūpestingai ir kvalifikuotai, ar buvo padaryta viskas, ko reikalauja teisės aktai, atitinkamos profesijos etikos reikalavimai. Konstatavus negatyvią išvadą (pripažinus, kad pareigos nevykdomos ar vykdomos netinkamai), galima kalbėti apie profesinės civilinės atsakomybės taikymą. Tam tikros srities specialistui civilinė atsakomybė gali kilti tik tada, jei tam tikra pareiga jam apskritai egzistuoja, o jai esant būtina nustatyti, kokia tai konkreti pareiga, ar ji buvo pažeista, kokio laipsnio tas pažeidimas⁴.

Grįžtant prie aukščiau minėtų pavyzdžių, reziumuojama, kad atsakomybė minėtų profesijų atstovams bus taikoma ne dėl to, kad gydytojas nesugebėjo išgydyti ligonio ar advokatas nelaimėjo bylos, o dėl netinkamų profesinių pareigų atlikimo. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės atveju, teisininko veiksmai turi būti vertinami ne pagal

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje *O. Rysis, M. Rysytė, V. Rysytė, J. Komarova ir N. Komarovas v. Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos, Viešoji įstaiga Vilniaus infekcinė universitetinė ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 16/2004, kat. 39.6.2.12.

² GEDGAUDAS, Laimonas. Ar advokatas turi teisę reklamuoti savo paslaugas? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2005, nr. 2 (2), p. 107 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom2/nr2/05-Gedgaudas.pdf>>.

³ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 281.

⁴ BULKA, Saulius. Profesinės civilinės atsakomybės draudimo sampratos bei tiesioginės paskirties įgyvendinimo problema. *Jurisprudencija*, 2001, Nr. 19 (11), p. 67.

tai, ar pasiektas tam tikras rezultatas¹, o pagal tai, ar advokato elgesys atitiko Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo, Lietuvos Respublikos bei Europos Sąjungos advokatų etikos kodeksų reikalavimus. Mano nuomone, galima konstatuoti ir įvardinti vieną pagrindinių advokato veiklos principų – svarbiausia ne pavestą bylą laimėti, o ginant kliento interesus, panaudoti visas įmanomas teisėtas gynybos priemones ir tokiu būdu siekti geriausio, kliento poreikius tenkinančio, rezultato įgyvendinimo. Tokiu būdu maksimaliai atstovaujami kliento interesai, o kartu ir aukščiausiu lygiu atliekamos profesinės pareigos.

---

¹ GEDGAUDAS, Laimonas. Ar advokatas turi teisę reklamuoti savo paslaugas? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2005, nr. 2 (2), p. 107 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom2/nr2/05-Gedgaudas.pdf>>.

II. ADVOKATŲ PROFESINĖ CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ

1. ADVOKATŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS PRIGIMTIS

Advokatai yra nepriklausoma Lietuvos sistemos dalis – nepriklausomas savo kliento patarėjas ir atstovas teisės klausimais¹. Advokatas privalo veikti kliento labui, o ne savo interesais. Taip sukuriama teisiniai padariniai svetimoje teisinėje sferoje, kuri priklauso klientui².

Advokatūra valstybės teisinėje sistemoje užima ypatingą padėtį – kiekvieno advokato paskirtis yra teisėtai būdais ir priemonėmis ginti savo kliento teises ir teisėtus interesus ir siekti, kad būtų įvykdytas teisingumas³. Advokato veikla yra reglamentuota Advokatūros įstatyme⁴. Jame numatyti reikalavimai, kurie yra privalomi asmeniui, kuris siekia įgyti advokato vardą. Norint tapti šios profesijos atstovu nepakanka baigti atitinkamą aukštąją mokyklą ir turėti teisės magistro, bakalauro ar teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį. Dirbant sudėtingą darbą reikalinga tam tikra kvalifikacija, profesinės žinios ir įgūdžiai, todėl atitinkami reikalavimai asmenims, pretenduojantiems dirbti sudėtingą ar atsakingą darbą, laikomi natūraliais ir paprastai yra visuotinai pripažįstami⁵. Asmuo, siekiantis advokato statuso, turi įrodyti savo profesinės kvalifikacijos, vykdyti įstatyme nurodytoms funkcijoms pakankamumą – laikyti specialų kvalifikacinį egzaminą⁶.

Daugumoje Europos Sąjungos valstybių paprastai advokato teisės ir vardas taip pat yra įgyjami ne tik sėkmingai baigus teisės studijas, bet dar ir atlikus tam tikrą praktiką bei išlaikius papildomus egzaminus⁷. Anglijos teisinėje sistemoje yra skiriamos dvi advokato sampratos: baristeriai (angl. – *barristers*) ir solisitoriai (angl. – *solicitors*). Pirmieji turi teisę atstovauti klientų interesus visuose Anglijos teismuose. Jie taip pat gali teikti teisinę

---

¹ MOCKEVIČIUS, Remigijus. *Lietuvos Respublikos įstatymuose vartojamų sąvokų žodynas*. Vilnius: TIC, 2000, p. 9.

² ŽALĖNIENĖ, Inga. Atstovavimo civiliniame procese sampratos problema. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2010, nr. 1 (5), p. 206 – 207 [žiūrėta 2010 – 03 – 02]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=84167>.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 1999 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje A. Marcinkevičius v. Lietuvos advokatų taryba, Nr. 3K – 3 – 584/1999, kat. 1.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje V. Liatukas v. Lietuvos advokatų taryba, Nr. 3K – 3 – 1243/2000, kat. 47.

⁴ Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 50 – 1632.

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1996 m. liepos 10 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 8 straipsnio pirmosios dalies 1 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

⁶ ŽALĖNIENĖ, Inga. Kai kurie atstovavimo civiliniame klausimai naujajame civilinio proceso kodekse. *Jurisprudencija*, 2003, nr. 47 (39), p. 121.

⁷ PUNELIS, V. *Teisines paslaugas teikiantys asmenys kai kuriose Europos valstybėse* [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2010 – 02 – 20]. Prieiga per internetą: <http://www.advo.lt/article.php?id_art=14>.

konsultacijas. Pažymėtina, kad baristeriai paprastai tiesiogiai nebendruoja su teisme atstovaujama klientu, o daro tai per solisitorius, kurie parengia reikalingą bylai medžiagą ir supažindina su ja baristerius. Solisitoriai klientus gali atstovauti tik žemesniuose teismuose (įgijus papildomas kvalifikacijas šią teisę galima išplėsti) ir koncentruojasi teisinių dokumentų rengimo, teisinio konsultavimo srityse¹. Baristeriai nesudaro sutarties nei su klientu, nei su solisitoriumi, taigi profesinės pareigos atsiranda įstatymo, o ne sutarties pagrindu.

Baristeriai, baigę universitetines studijas, privalo išlaikyti advokatūros egzaminą (angl. – *Bar Final examination*), o solisitoriai – teisinės visuomenės baigiamąjį egzaminą (angl. – *the Law Society Final examination*). Anglijoje šie teisininkai taip pat privalo atlikti du metus trunkančią praktiką. Pagal Lietuvos teisę advokatas, prieš įgydamas advokato vardą, privalo turėti ne mažesnę kaip penkerių metų teisinio stažo darbą arba būti atlikęs ne trumpesnę kaip dvejų metų advokato padėjėjo praktiką².

Advokatūros įstatymo dvidešimtajame straipsnyje reglamentuota, kad advokatas ar advokatų profesinė bendrija savo veiklą gali pradėti vykdyti tik tada, kai yra apsidrausta privalomuoju civilinės atsakomybės draudimu. Šie teiginiai parodo, kad advokatų veikla yra susijusi su didele atsakomybe bei rizika, todėl yra taikomos papildomos sąlygos norint verstis advokato praktika. Šie kriterijai leidžia teigti, kad advokato vykdoma veikla yra ypatinga, palyginti su kitų profesijų atstovų veiklos rūšimis – advokatams yra taikomi griežtesni reikalavimai, todėl šie teisininkai yra priskiriami prie profesine veikla besiverčiančių asmenų, kurių profesinė atsakomybė yra specifinė³. Taigi, advokato specialybė yra viena iš tokių profesijų, kurių atstovams taikomi didesni, reiklesni elgesio standartai. Tokia pozicija išsakoma ir LAT bylose⁴, kuriose nagrinėjami klausimai, susiję su advokatų profesine civiline atsakomybe bei kitais su tuo susijusiais aspektais. Ginčas kilo dėl teisės normų, kurios reglamentuoja įrašymo į praktikuojančių advokatų sąrašą tvarką, nepriekaištingos reputacijos, kaip sąlygos, kurią turi atitikti asmuo, pretenduojantis tapti advokatu, taip pat dėl reikalavimo būti išlaikiusiam kvalifikacinį egzaminą bei advokato teisinio statuso.

Teismas pasisakė, kad advokatas ar advokato padėjėjas, pažeidęs imperatyviusius įstatymo reikalavimus, negali teisintis nei įstatymo ar profesinės etikos taisyklių

---

¹ PUNELIS, V. *Teisines paslaugas teikiantys asmenys kai kuriose Europos valstybėse* [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2010 – 02 – 20]. Prieiga per internetą: <http://www.advo.lt/article.php?id_art=14>.

² Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 50 – 1632. 7 straipsnio 1 dalies 3 punktas.

³ ŽALĖNIENĖ, Inga. Kai kurie atstovo atsakomybės civiliniame procese taikymo teoriniai aspektai. *Jurisprudencija*, 2004, nr. 52 (44), p. 143.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje V. R. L. v. Lietuvos advokatūra, Nr. 3K – 3 – 80/2009, kat. 25.3; 92.

nežinojimu, nei nepakankamu įstatymo detalumu. Įstatymo ir profesinės etikos taisyklių nuostatas advokatas ar advokato padėjėjas privalo žinoti *ex officio*. Advokato veiklai taikomi ne tik bendražmogiški elgesio standartai, bet ir specialūs reikalavimai, nustatyti tiek advokatūros veiklą reguliuojančiuose įstatymuose, tiek ir profesinės etikos taisyklėse. Advokatui, kaip teisinės sistemos daliai ir teisingumo įgyvendinimo dalyviui, taikomi itin aukšti profesinio elgesio standartai. Konstitucinės teisės į gynybą įgyvendinimas ypač priklauso nuo advokato profesinio pasirengimo lygio, t. y. nuo teisininko įgytos kvalifikacijos ir teisinio darbo įgūdžių¹. Taigi, matome, kad teismas pripažįsta advokato veiklą, kaip ypatingą, nes ji yra susijusi su teisingumo vykdymu bei įgyvendinimu, o tai reikalauja itin aukšto pasirengimo ir atitinkamo profesinio elgesio.

Advokatūros įstatymo septintajame straipsnyje nurodyti reikalavimai asmeniui, kuris siekia tapti advokatu. Vienas iš punktų numato, kad toks asmuo privalo būti nepriekaištingos reputacijos. Minėto įstatymo aštuntajame straipsnyje reglamentuoti atvejai, kada reputacija nelaikoma nepriekaištinga. Tenka sutikti, kad bendrinės kalbos prasme pasakymas apie žmogų kaip apie nepriekaištingos reputacijos asmenį reiškia einant kalbą apie idealų asmenį, kuris neturi jokių ydų, trūkumų ar kitokių neigiamų savybių. Tai nerealu, todėl įstatyme vartojama nepriekaištinga reputacija turi būti suprantama teisine prasme, kaip nustatymas ribų, kada asmeniui gali būti daromi tam tikri priekaištai dėl jo esamų ar buvusių veiksmų, elgesio ar savybių, tačiau jie teisiškai pripažįstami pateisinamais ir netrukdo jam dirbti tam tikrą darbą².

Už profesinius nusižengimus atleisti asmenys preziumuojami kaip neturintys nepriekaištingos reputacijos. Šiuo atveju asmuo gali kreiptis dėl pripažinimo advokatu ir įrodinėti nepriekaištingos reputacijos atgavimą, o teismas turi *ex officio* nustatyti, ar praėjo pakankamai laiko tam, kad būtų galima objektyviai įvertinti asmens reabilitaciją³. Tokia sąvoka kaip „pakankamas laiko tarpas“ įstatyme nėra apibrėžta, todėl teismas šioje byloje pritaikė taisyklę, kad nesant ypatingų aplinkybių, šis terminas neturėtų būti trumpesnis kaip trys metai.

Paminėti pavyzdžiai aiškiai parodo, kad vienas iš reikalavimų – nepriekaištingos reputacijos turėjimas – yra labai svarbus elementas kalbant apie advokato veiklą. Jau romėnų teisės šaltiniai patvirtina, kad egzistavo advokatų profesinė civilinė atsakomybė už netinkamą savo pareigų atlikimą ar vengimą atlikti tam tikras jiems priklausančias

---

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1996 m. liepos 10 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 8 straipsnio pirmosios dalies 1 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. vasario 07 d. nutartis civilinėje byloje *N. Gelusevičius v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 177/2001, kat. 103, 126.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. sausio 09 d. nutartis civilinėje byloje *A. Marcinkevičius v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 7 – 168/2001, kat. 126.

pareigas, taip pat ir už kliento apgaulę¹. Advokatų profesinės atsakomybės sąvoka yra gana plati – ji apima ir moralinę, o ne tik teisinę atsakomybę. Moralinis įsipareigojimas advokato profesijai turėtų būti suprantamas kaip ypatingas reiklumas profesiniam ir bendram padorumui, atliekant bet kokius su advokato profesija susijusius veiksmus². Advokatas turi daug teisinio bei moralinio pobūdžio įsipareigojimų (kartais atrodo nesuderinamų) – klientui, teismams ir kitoms institucijoms, kuriose jis gina savo klientą ar veikia jo vardu, advokato profesijai apskritai bei kiekvienam kolegai advokatui atskirai, ir visuomenei, kuriai laisvos bei nepriklausomos profesijos, pagrįstos pagarba pačios sukurtoms profesinėms taisyklėms, egzistavimas yra pagrindinė priemonė žmogaus teisėms valstybėje bei kitiems interesams visuomenėje apsaugoti³. Kitaip tariant, advokatas, vykdydamas jam deleguotas funkcijas, turi ne tik atstovauti kliento interesus, ginti, gerbti bei garantuoti jo teises, bet taip pat privalo veikti visuotinio teisingumo labui, kuris atsiskleidžia priėmus teisėtą ir pagrįstą sprendimą. Jei susidaro tokia situacija, kad nėra galimybės laikytis įtvirtintų pagrindinių advokatų profesijos principų arba kyla pavojus, kad šie principai bus pažeisti, advokatas turėtų nesutikti atstovauti kliento interesų.

Profesinė atsakomybė gali atsirasti dėl sutarties pažeidimo arba delikto pagrindu. Tai vadinamasis dualistinis profesinės civilinės atsakomybės pobūdis. Pareigos gali būti suskirstytos į dvi rūšis:

1. profesinės pareigos, kurios atsiranda įstatymo arba kito teisės akto (pavyzdžiui, profesinės etikos kodekso) pagrindu⁴;
2. pareigos, kurios atsiranda sutarties su klientu pagrindu⁵.

Klientas su advokatu, advokatais ar advokatų profesine bendrija dėl teisinių paslaugų susitaria pasirašydami sutartį⁶. Sutartinės civilinės atsakomybės taikymo pagrindas yra pareigų, numatytų tarp šalių sudarytoje sutartyje, pažeidimas. Sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje numatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymas⁷.

---

¹ JONAITIS, M.; ŽALĖNIENĖ, Inga. The Concept of Bar and Fundamental Principles of an Advocate's Activity in Roman Law. *Jurisprudencija*, 2009, nr. 3 (117), p. 310.

² LIPEIKA, Kęstutis. Interesų konfliktas advokato profesinėje veikloje. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2008, nr. 3 (28), p. 9 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=la>>.

³ SAULIŪNAS, Darius. Advokatų konferencijoje susirūpinta advokatūros įvaizdžiu. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2003, nr. 2 (8), p. 2 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=la>>.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 1999 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje A. Marcinkevičius v. Lietuvos advokatų taryba, Nr. 3K – 3 – 584/1999, kat. 1.

⁵ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 282.

⁶ Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 50 – 1632.

⁷ KABIŠAITIS, Andrius. Gydytojų veiksmų standarto samprata ir reikšmė taikant gydytojų civilinę atsakomybę Lietuvoje ir užsienio valstybėse. *Teisė*, 2003, Nr. 49, p. 40.

Kitaip tariant, profesinės pareigos, kurios atsiranda įstatyme numatytu pagrindu, gali būti detalizuotos sutartyje, sudarytoje tarp advokato ir kliento arba šalys gali nustatyti naujas pareigas, kurios nėra įtvirtintos įstatyme. Pagrindinės sutarčių sudarymo principas yra sutarčių laisvės principas. Šio principo pagrindu šalys pačios nustato galimo bei leistino elgesio ribas. Taigi, sutartinės civilinės atsakomybės taikymo pagrindas, daugeliu atvejų, gali būti daug platesnis, nei numatytas įstatymuose. Tokių nustatytų pareigų pažeidimas reiškia sutartinės civilinės atsakomybės atsiradimą ir taikymą.

Kitas variantas yra, jei sutartis šalių nesieja, o pažeidžiama įstatyme nustatyta pareiga ar pareigos. Jeigu bus padaroma žala, sutartinės civilinės atsakomybės taikyti nebus galima. Tokiu atveju taikoma deliktinė civilinė atsakomybė. Deliktinės atsakomybės pagrindas yra pareigų, numatytų įstatymuose ir kituose teisės aktuose, pažeidimas. Profesinės pareigos ir būtinumas jų laikytis yra nustatytas įstatyme, todėl netinkamas jų vykdymas ar pažeidimas tampa pagrindu taikyti deliktinę civilinę atsakomybę.

Kaip jau minėta, atsakomybė advokatui gali kilti ne dėl to, kad jis nepasiekė tam tikro rezultato (negali garantuoti konkretaus teismo sprendimo, konkrečios bylos baigties), o dėl to, kad neįdėjo visų reikalaujamų pastangų, savo profesines pareigas atliko netinkamai. Sukaupęs visą savo profesinę patirtį ir intuiciją, sutelkęs kūrybinės minties galias, subtilų išradingumą, advokatas privalo iš įrodomosios bylos medžiagos ir konkretaus įstatymo faktūros „išausti“ įtikinamus ir protingus argumentus, patvirtinančius savo kliento interesus¹. Advokatas privalo padaryti viską, kas priklauso jo profesijos atstovams, kad būtų pasiektas rezultatas, kuris tenkintų kliento interesus – juk veikimas kito žmogaus interesais yra išimtinis teisininko profesijos bruožas². Advokato, kaip asmens vykdančio ypatingai atsakingus darbus, nuo kurių priklauso klientų gerovė, atsakomybė gali būti eliminuojama tik įrodžius, kad buvo įdėtos visos galimos pastangos, kurios pasireiškia per veiksmų atidumą, atsargumą ir rūpestingumą.

---

¹ DZIEGORAITIS, Algimantas. Aktualios teisinės valstybės ir advokatūros problemos. *Justitia*, 1997, Nr. 4, p. 6.

² GEDGAUDAS, Laimonas. Ar advokatas turi teisę reklamuoti savo paslaugas? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2005, vol. 2, no. 2, p. 104 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom2/nr2/05-Gedgaudas.pdf>>.

2. ETIKA IR ATSAKOMYBĖ. TEISINIS SANTYKIS

Šiuolaikiniame pasaulyje teisininko specialybės svarba yra išskirtinė. Advokato vaidmuo visuomenėje, pagrįstoje pagarba teisinei valstybei, yra ypatingas. Jo pareigos nesibaigia sąžiningu įstatymų nurodymų vykdymu¹. Teisininko profesija tiek teisiškai, tiek morališkai įpareigoja siekti tiesos ir teisingumo². Toks įpareigojimas (laikytis teisinių ir moralinių normų) įtvirtintas Advokatų etikos kodekse.

Įvairių profesijų atstovai moralines pareigas bei etikos principus yra paskelbę tam tikruose etikos dokumentuose³. Pavyzdžiui, medicinos etikos principai yra įtvirtinti Hipokrato priesaikoje⁴ (joje nustatyti pagrindiniai medicinos etikos postulatai: paciento informuotumas, paciento gerovės siekimas, pagalbos suteikimas nepriklausomai nuo paciento amžiaus, tautybės, rasės, kilmės ir kt.), advokatų profesijos pagrindiniai principai įtvirtinti Lietuvos Respublikos advokatų etikos kodekse, Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodekse.

2007 m. įsigaliojo Solisitorių elgesio kodeksas⁵. Jame numatytos pagrindinės solisitorių pareigos, kurias galima suskirstyti į tris dideles grupes:

1. solisitorius privalo vengti galimo interesų konflikto;
2. solisitoriaus profesinė veikla turi remtis nepriklausomumo reikalavimais;
3. pagrindinis siekis yra kliento interesų užtikrinimas.

Advokatai privalo laikytis etikos taisyklių. Anglijoje Solicitor's Disciplinary Tribunal prižiūri, kaip šie teisininkai laikosi profesinės etikos taisyklių ir turi teisę pašalinti solisitorių iš pareigų, jeigu tokie pažeidimai yra nustatomi.

Galima nurodyti vieną pagrindinių priežasčių, kodėl reikalingas advokatų profesinės etikos kodeksas. Aiškios etikos taisyklės, įtvirtintos teisės dokumentuose kelia teisininko profesijos vertę, didina klientų pasitikėjimą, stiprina teisininkų nepriklausomybę⁶. Tokiuose kodeksuose nustatomi nešališkumo, nepriklausomumo, kompetencijos reikalavimai. Įtvirtinami interesų konflikto vengimo, lojalumo profesijai, taip pat konfidencialumo – profesinės paslapties saugojimo reikalavimai. Advokatų etikos –

¹ Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 – 11 – 20]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=esaekod> >.

² KUKAITIS, Mindaugas. Garbės negalima atimti, o tik prarasti. *Justitia*, 1999, Nr. 2, p. 18.

³ Decree 2005 – 1412 Establishing A Code of Professional Ethics for Auditors. In *Commercial Laws of Europe*. Thomson. Sweet and Maxwell Part 3, 2006, p. 217;. Decree 2007 – 1387 Establishing a National Code of Ethics for Chartered Accountants. *Commercial Laws of Europe*. Thomson. Sweet and Maxwell. 2007, p. 322.

⁴ Kauno medicinos universitetas. *Hipokrato priesaika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 02 – 05]. Prieiga per internetą: < <http://library.kmu.lt/sveikata/pagalb/hipokrat.htm> >.

⁵ Solicitors' Code of Conduct 2007 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą: <<http://www.sra.org.uk/rules/>>.

⁶ CORNELL, Robert. Profesinio elgesio kodeksas. *Justitia*, 1996, Nr. 1, p. 27.

dorovinių jo veiklos pagrindų tyrinėjimas mūsų teisinėje literatūroje tik pradėti, o etikos standartai šiuolaikinėje Lietuvos advokatūros praktikoje dar tik formuojasi¹. Taigi, etikos taisyklės padidina advokatų profesijos vertę, sustiprina klientų pasitikėjimą, o tai yra pagrindas advokatų nepriklausomumo didėjimui.

Teismų praktikoje pasitaiko bylų, kuriose sprendžiamas klausimas dėl advokato elgesio, nederančio su nustatytais etikos taisyklėmis². Advokatų kontora susirinkimų protokolinais sprendimais nutarė šalinti advokatę iš advokatų kontoros dėl jos nesugyvenamo charakterio ir elgesio, prieštaraujančio advokato etikai, t. y. dėl nenumatytų nei sutartyje, nei advokatų profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose pagrindų. Tuo tarpu, advokatų kontorai įstatymai nesuteikia teisės savo nuožiūra konstatuoti advokato profesinės etikos taisyklių pažeidimo fakto bei už tai nusižengusiam advokatui skirti nuobaudą. Dėl advokato profesinės etikos taisyklių pažeidimo advokatų kontoros seniūnas turi teisę prašyti Lietuvos advokatų tarybos priimti sprendimą iškelti advokatų kontoroje dirbančiam advokatui drausmės bylą, tačiau, nenutraukus sutarties dėl nuolatinės darbo vietos suteikimo. Negalima šalinti advokato iš kontoros vienasmeniškai nei kontoros seniūno nurodymu, nei vykusių susirinkimų priimtų sprendimų pagrindais. Toks draudimas galioja net ir tokiu atveju, jei yra konstatuojamas etikos taisyklių neatitinkantis advokato elgesys, kuris pažeidžia esminius etikos reikalavimus ir prieštarauja pagrindinėms etikos nuostatomis. Jei manoma, kad advokato veikla kertasi su nustatytais profesinės etikos normoms, būtina kreiptis į Advokatų tarybą, kad ji iškeltų drausmės bylą ir nustatytų pažeidimo pobūdį bei paskirtų sankciją už galimai padarytus pažeidimus.

Tik nepriekaištingo profesinio lygio, gero elgesio žmogui gali būti patikėta dalyvauti teisingumo įgyvendinimo procese. Leidimas šiame procese dalyvauti bet kam, neatsižvelgiant į jo elgesį, veiklą, diskredituotų pačią teisingumo įgyvendinimo idėją. Todėl atitinkamo elgesio standartai, specialūs reikalavimai yra keliami asmenims, pretenduojantiems tapti advokatais. Viena iš esminių asmens pripažinimo advokatu sąlygų yra reikalavimas, kad žmogus būtų nepriekaištingos reputacijos. Advokatas turi tiksliai ir nenukrypstamai laikytis įstatymų, būti aukštos moralės ir nepriekaištingo elgesio. Asmens

---

¹ DZIEGORAITIS, Algimantas. Dar kartą apie teisinę kultūrą ir advokato etiką. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2001, nr. 1, p. 10 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *J. Argustaitė v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 550/2004, kat. 42.11.1.

pripažinimo advokatu procese būtina vertinti ne tik jo elgesį buityje, bet ir profesinę veiklą, kuria vertėsi betarpiškai prieš šią procedūrą¹.

Dar vienas pavyzdys, šįkart susijęs su gydytojų profesine veikla². Apsilankymų poliklinikoje metu paciento atstovė (nepilnamečio vaiko motina) nesilaiko viešo bendravimo normų, kryptingai ir nepagrįstai kaltina medikus, naudoja psichologinį šantažą, reikalauja nepagrįsto pirmumo ir išskirtinio dėmesio. Tokiu elgesiu ji pažeidžia ir varžo poliklinikos darbuotojų ir kitų pacientų teises. Medicinos darbuotojai, pateikdami tokius argumentus prašė nutraukti sveikatos paslaugų teikimą nepilnamečiui vaikui ir jos įstatyminei atstovei – motinai.

Teismas šioje byloje pasisakė, kad medikų, kaip ypatingos profesijos atstovų reakcija į nevisiškai pagrįstus skundus ar kitokius pacientų ar jų atstovų veiksmus, turi būti adekvati aptartoms medikų priedermėms ir medicinos etikos principams. Vaiko motinos netinkamas elgesys su jos vaiką gydančiais medikais, negali būti pagrindu nutraukti teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas. Teismas padarė išvadą, kad gydytojų profesinė veikla yra ypatinga, todėl šios profesijos atstovų elgesys turi būti taip pat ypatingas teikiant jiems priskirtas paslaugas. Minėtas ypatingumas pasireiškia tuo, kad net ir į nevisada pagrįstus pacientų skundus turi būti reaguojama taip, kad nebūtų nusižengta profesinės etikos taisyklėms.

Kaip jau minėta, advokato veikla taip pat yra ypatinga, nes susijusi su teisingumo vykdymu bei įgyvendinimu. Advokatas įvardijamas kaip tarpininkas tarp žmogaus ir teismų sistemos³. Todėl, mano manymu, šios bylos aspektai, susiję su profesine etika, gali būti pritaikyti ir advokato profesijai. Advokatas savo veikloje privalo elgtis pagarbiai – tuo niekas neabejoja, tačiau ši taisyklė turi būti taikoma ir tokiu atveju, jei asmuo, kuriam teikiamos teisinės paslaugos nepagrįstai nepasitiki advokato darbu. Tokioje situacijoje advokatas privalo reaguoti į tokius kliento skundus taip, kad nebūtų nusižengta profesinei etikai.

Advokatūros įstatymo 39 straipsnyje nurodytos advokatų pareigos. Šio straipsnio pirmos dalies pirmajame punkte pasakyta, kad advokatas privalo laikytis Advokatų etikos kodekso reikalavimų ir elgtis dorai bei pilietiškai. Advokato profesinė veikla reikalauja

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *V. Liatukas v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 1243/2000, kat. 47.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje *VŠĮ Kauno centro poliklinika v. D.Baltrušytė*, Nr. 3K – 7 – 24/2004, kat. 49.2.; 19.3.

³ GEDGAUDAS, Laimonas. Ar advokatas turi teisę reklamuoti savo paslaugas? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2005, vol. 2, no. 2, p. 104 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom2/nr2/05-Gedgaudas.pdf>>.

laikytis teisinių ir moralinių įsipareigojimų ne tik pačiai advokato profesijai ar klientui, bet ir teismams, kuriuose yra atstovaujami kliento interesai, pačiai visuomenei¹.

Pirmojoje situacijoje svarbiausias uždavinys, kuris turi būti pasiektas, tai sąžiningumas. Čia, žinoma, pirmiausiai kalbame apie advokato sąžiningumą, kuris yra labai svarbus, nors turėtume nepamiršti, kad klientas taip pat turi laikytis sąžiningumo pareigos. Savitarpio pasitikėjimo santykiai galimi tik kai advokato asmeninė garbė, sąžiningumas ir dora nekelia abejonių. Šių tradicijų laikymasis yra advokato profesinė pareiga². Antrasis įsipareigojimas susijęs su teisminėmis institucijomis. Advokatas yra gynėjas, atstovas, bet ne bendrininkas³. Taigi išvada tokia – siekti teisėtų kliento interesų įgyvendinimo ir taip įtvirtinti teisingumą yra antras svarbus įsipareigojimas. Profesinės etikos pažeidimas neigiamai paveikia advokato reputaciją, bet kartu neabejotinai atsiliepia ir visai visuomenei. Juk advokatas yra teisminės sistemos dalyvis, kurio pagalba ginami asmenų interesai. Bet koks pažeidimas diskredituoja advokato vardą, o kartu ir pasitikėjimą teisminėmis institucijomis.

Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodekse nustatyta, kad tokios profesinio elgesio taisyklės yra sukurtos tam, kad laisva valia jų laikantis, garantuoti tinkamą advokatų funkcijų, pripažintų esmine visose civilizuotose valstybėse, atlikimą⁴. Advokatas savo darbe turi vadovautis padorumo, garbės, orumo, sąžiningumo principais. Profesinės etikos standartai laikui bėgant gali kisti, nes juos koreguoja įvairūs pokyčiai visuomenėje, bet pagrindiniai postulatai, tokie kaip garbingumas, sąžiningumas, humaniškumas bei inteligentiškumas, išliks.

Atsakomybę gali lemti bet kuri, net ir pati lengviausia kaltės forma, t. y. bet koks neatidumas, nerūpestingumas, nedėmesingumas, nepakankamas profesinės pareigos atlikimas, profesinės etikos pažeidimas ir t. t. Profesinės veiklos ypatumai apsprendžia ir civilinės atsakomybės už šia veikla padarytą žalą savitumus, nes profesinės pareigos apima ir teisinius, ir moralinius aspektus, kurie įtvirtinti teisės normose ir moralinio pobūdžio (profesinės etikos) dokumentuose⁵. Konstatuoti netinkamą prievolės įvykdymą galima ir kai prievolės vykdymas neatitiko skolininko profesinei veiklai nustatytų profesinės etikos ir elgesio standartų.

---

¹ Lietuvos Respublikos advokatų etikos kodeksas. Valstybės žinios, 2005, Nr. 130 – 4681.

² Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 – 11 – 20]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=esaekod> >.

³ ŠEKŠTELAS, Albertas. Aukščiausias lygmuo – sąžiningumas. Advokatų etikos kodekso santykis su dorovės principais *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2007, nr. 3 (24), p. 7 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=la> >.

⁴ Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 – 11 – 20]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=esaekod> >.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. VU Onkologijos institutas*, Nr. 3K – 3 – 438/2003, kat. 39.6.2.12.

Lietuvos teismų praktika dėl advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymo yra negausi, todėl nėra įsitvirtinusi vieninga nuomonė šiuo klausimu. Sprendžiant šią problemą buvo pasitelkta kitų profesijų (gydytojų, auditorių, notarų) civilinės atsakomybės taikymo problematika. Tokį sprendimą lėmė tai, kad formuojamas standartas yra panašus į advokatų profesinei civilinei atsakomybei taikomą.

Kitos bylos fabula – ieškovė kreipėsi į teismą ir nurodė, kad po atliktos operacijos veide liko ryškus pastebimas randas. Ji nurodo, kad tokia pasėkmė yra gydytojų nekvalifikuotų veiksmų ir neprofesionalaus gydymo rezultatas. Teismas šioje byloje pasisakė, kad gydytojų elgesys negali būti laikomas kaip pažeidžiantis teisės aktų reikalavimus ar nusižengus profesinės etikos taisyklėms¹. Gydytojas yra ne eilinis darbuotojas, o gydytojo profesijos atstovas. Kiekvienai profesijai, taigi, ir gydytojo, būdinga tai, kad yra nustatytos tam tikros profesinio elgesio taisyklės, vadinamos profesine etika. Gydytojo profesinės etikos principai yra sudėtinė gydytojo darbo santykius reglamentuojančių taisyklių dalis². Norint nustatyti darbo pareigų pažeidimą reikia iširti ne tik, ar nebuvo pažeisti veiklą reglamentuojantys norminiai teisės aktai, bet ir nustatyti, ar buvo laikomasi profesinės etikos.

Teisė yra ne tik tekstine forma suformuluotos elgesio taisyklės, bet ir principai, kuriais būtina vadovautis, taikant teisę. T. y. reikia atsižvelgti ne tik į Advokatūros įstatyme tiesiogiai nurodytas profesines pareigas, bet ir į esančias kituose teisės aktuose, kaip antai Advokatūros statute, Advokatų profesinės etikos kodekse ir kt. įtvirtintus principus, kurių taip pat privalu laikytis³. Tam tikrų profesijų veiklos specifika sąlygoja jų civilinės atsakomybės ypatumus – pareiga atlyginti atsiradusią žalą kyla ne tik iš norminiuose teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų, bet taip pat būtina atsižvelgti į darbo veiklą reglamentuojančias etikos normas ir jose įtvirtintas taisykles.

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. VU Onkologijos institutas*, Nr. 3K – 3 – 438/2003, kat. 39.6.2.12.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje *Nijolė Jarašienė v. viešoji įstaiga Varėnos pirminės sveikatos priežiūros centras*, Nr. 3K – 3 – 3 78/2004, kat. 8.2.2.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje *E. Š. v. Lietuvos advokatūra*, Nr. 3K – 3 – 26/2007, kat. 27.3.1.8; 44.2.4.2; 92 (S).

III. ADVOKATŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS SUBJEKTAI

Prievolės šalys yra advokatas ir asmuo, kuris patyrė žalos dėl advokato neteisėtų veiksmų. Kitaip būtų galima įvardinti kaip prievolės aktyviają (ieškova) ir pasyviają (atsakova) šalis.

1. PRIEVLĖS PASYVIOJI ŠALIS

Remiantis Advokatūros įstatymu yra nustatytos tokios advokatų veiklos formos:

1. advokatas gali veikti individualiai. T. y. jis įkuria advokato darbo vietą ir teisinių santykių subjektu yra pats advokatas (Advokatūros įstatymo 26 str.);

2. advokatas gali veikti partnerystės pagrindais, neįsteigus juridinio asmens. Advokatų veikla grindžiama jungtinės veiklos (partnerystės) sutartimi, įkūrus advokatų darbo vietą;

3. įsteigiant juridinį asmenį – advokatų profesinę bendriją.

Advokatų veikos formų išskyrimas turi praktinę reikšmę: nustačius teisinių paslaugų teikimo formą, galima identifikuoti atsakovą, t. y. prievolės pasyviają šalį ir jos atsakomybės ribas.

Pirmuoju atveju, kai advokatas veikia individualiai, jis už atsiradusią žalą atsako asmeniškai visu savo turtu. Civilinė atsakomybė tokiu atveju yra neribota.

LR Advokatūros įstatymo 20 straipsnio pirmoje dalyje pasakyta, kad advokato ar advokatų profesinės bendrijos profesinė civilinė atsakomybė už vykdant advokato veiklą fiziniams ar juridiniams asmenims padarytą žalą, viršijančią 1000 litų, draudžiama privalomuoju draudimu. Taip yra apsaugomi kliento interesai – patyrus žalą dėl advokato, advokatų padėjėjų ar advokatų profesinės bendrijos darbuotojų neteisėtais veiksmais vykdant advokato veiklą padarytą žalą, nuostolių atlyginimo galima reikalauti iš draudimo bendrovės. Vieno advokato profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo minimali draudimo suma yra 100000 litų vienam draudiniam įvykiui. Jeigu draudimo išmokos nepakanka visai žalai atlyginti, žalą padaręs advokatas atlygina atsiradusios faktinės žalos ir draudimo išmokos skirtumą. Taigi, reikalavimas dėl žalos atlyginimo, kuris įvyko dėl to, kad advokatas netinkamai atliko teises paslaugas, visų pirma nukreipiamas į draudimo bendrovę, kurioje yra apdrausta advokato profesinė civilinė atsakomybė. Jeigu žalai atlyginti nepakanka draudimo bendrovės išmokėtos sumos, tokiu atveju likusią dalį atlygina advokatas, kuris teikė teises paslaugas. Pagal minėto straipsnio penktąją dalį advokatas gali papildomai draustis advokato profesinės civilinės

atsakomybės privalomuoju draudimu už vykdant advokato veiklą fiziniams ar juridiniams asmenims padarytą žalą.

LR CK 6.975 straipsnis reglamentuoja partnerių atsakomybę pagal bendrai atsirandančias prievoles. Minėto straipsnio trečiojoje dalyje pasakyta, kad jeigu jungtinės veiklos sutartis susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, visi partneriai pagal bendras prievoles atsako solidariai, nepaisant šių prievolių atsiradimo pagrindo. To paties straipsnio pirmoji dalis numato jau ne solidariąją partnerių atsakomybę. Pasakyta, kad jeigu jungtinės veiklos sutartis nėra susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, kiekvienas partneris atsako pagal bendras sutartines prievoles visu savo turtu proporcingai jo dalies dydžiui. Taigi, priklausomai nuo to, ar jungtinės veiklos sutartis bus susijusi su ūkine komercine partnerių veikla ar ne, reikės taikyti atitinkamai trečiąją arba pirmąją straipsnio dalį.

Ūkinė komercinė veikla tai veikla, kuri vykdoma ne dėl asmeninių poreikių tenkinimo, bet siekiant gauti pelno. Advokatūros įstatymo ketvirtajame straipsnyje pasakyta, kad advokato veikla nėra komercinė ūkinė. Tuo tarpu Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme nustatyta, kokia veikla yra laikoma ūkine – visokia gamybinė, komercinė, finansinė ar profesinė veikla, susijusi su prekių pirkimu ar pardavimu, išskyrus, kai fiziniai asmenys prekę (įskaitant visų rūšių paslaugas) įsigyja asmeniniams ir namų ūkio poreikiams tenkinti. Mano nuomone, advokato profesinė veikla atitinka minėtame įstatyme apibrėžtą ūkinės veiklos sąvoką:

1. advokatas vykdo profesinę veiklą (pagal konkurencijos įstatymą tokia veikla patenka į komercinės veiklos apibrėžimą);
2. advokatas už vykdomą veiklą gauna atlygį;
3. teikiamos paslaugos nėra skirtos asmeniniams ar namų ūkio poreikiams tenkinti.

Šie teiginiai pagrindžia nuomonę, kad advokatų veiklą reikia funkcinė prasme laikyti tokia pačia, kaip ir ūkinė komercinė. Tačiau reikia pripažinti, kad advokato veikla yra specifinė. Specifinio atsakomybės reguliavimo poreikis grindžiamas didesne laisvųjų profesijų atstovų paslaugų, tarp jų ir teisinių, teikimo veiklos ekonomine rizika bei asmens, vykdančio tokią veiklą, savarankiškumu. Tai ir yra skirtumas nuo įprastinės ūkinės komercinės veiklos¹.

---

¹ ŽALĖNIENĖ, Inga; PETROŠEVIČIENĖ, Olga. Advokatų profesinė bendrija: atsiradimo prielaidos ir raidos tendencijos. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2009, nr. 1 (1), p. 154 [žiūrėta 2010-03-01]. Prieiga per internetą: < http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=58665 >.

Konstitucinis teismas taip pat yra pabrėžęs advokatų veiklos specifiškumą¹. Darytina išvada, kad advokatų profesinę veiklą reikia priskirti ūkinei komercinei. Tokiu atveju, taikoma LR CK 6. 975 straipsnio trečioji dalis ir visi partneriai pagal bendras prievolės atsako solidarai.

Pagal LR Advokatūros įstatymą advokatų profesinė bendrija yra savarankiškas civilinių teisinių santykių dalyvis. Advokatų profesinės bendrijos įsteigimas visada reiškia juridinio asmens įsteigimą². LR Advokatūros įstatymo 28 straipsnio penktoje dalyje reglamentuoti trys specialūs advokatų profesinės bendrijos atsakomybės taikymo atvejai:

1. už advokatų profesinės bendrijos prievolės, nesusijusias su sutartimis dėl teisinių paslaugų teikimo, kai neužtenka advokatų profesinės bendrijos turto, bendrijos dalyviai savo turtu neatsako (tokiems atvejams priskirtini, pavyzdžiui, kontoros patalpų nuomos santykiai);

2. už advokatų profesinės bendrijos prievolės, atsiradusias pagal advokatų profesinės bendrijos vardu sudarytas sutartis dėl teisinių paslaugų teikimo, kai joms įvykdyti neužtenka advokatų profesinės bendrijos turto, visu savo turtu atsako tas advokatų profesinės bendrijos dalyvis, kuris teikė teises paslaugas;

3. jeigu nėra aišku, kuris iš advokatų teikė teises paslaugas, arba jeigu teises paslaugas teikia ne advokatų profesinės bendrijos dalyvis, už prievolės pagal sutartis dėl teisinių paslaugų teikimo, kai joms įvykdyti neužtenka advokatų profesinės bendrijos turto, atsako visi jos dalyviai visu savo turtu proporcingai kiekvieno dalyvio reikalavimo teisės į profesinės bendrijos turto dalį dydžiui.

Taigi, už advokatų profesinės bendrijos prievolės, nesusijusias su teisinių paslaugų teikimo sutartimis, bendrijos nariai savo turtu neatsako, tačiau už prievolės, atsiradusias pagal advokatų profesinės bendrijos vardu sudarytas teisinių paslaugų teikimo sutartis, kai joms įvykdyti neužtenka advokatų profesinės bendrijos turto, visu savo turtu atsako tas advokatų profesinės bendrijos dalyvis, kuris teikė teises paslaugas³.

Advokatų profesinė bendrija negali būti laikoma visiškai ribotos atsakomybės juridiniu asmeniu. Lietuvos įstatymų leidėjas pasirinko savotišką hibridinį variantą, suteikdamas advokatų profesinei bendrijai juridinio asmens statusą, bet kartu įtvirtindamas

---

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) trečios dalies, 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) antros dalies, 34 straipsnio (2002 m. liepos 4 d., 2003 m. spalio 7 d. redakcijos) trečios, ketvirtos dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio antros dalies trečio punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

² BARTKUS, Gintautas. Advokatų profesinė bendrija – juridinio asmens požymiai. *Lietuvos advokatūra*. [interaktyvus]. 2007, nr. 2 (23), p. 3. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=la> > [žiūrėta 2010-03-01].

³ BALNIENĖ, Eglė. Aktualūs advokatūros statuso pokyčiai Lietuvoje. *Teisė*. 2005, Nr. 57. P. 12.

neribotą partnerių atsakomybę už prievolės, susijusias su teisinių paslaugų teikimu¹. Kaip ir bet kurio kito juridinio asmens dalyvio, taip ir advokatų profesinės bendrijos dalyvio nesažiningi veiksmai gali panaikinti juridinio asmens (advokatų profesinės bendrijos) ribotą civilinę atsakomybę. Juridinio asmens neįvykdyta prievolės įvykdymo našta perkeliama nesažiningus veiksmus atlikusiam dalyviui². Šiuo atveju, advokatas atsako subsidiariai savo turtu – taikoma subsidiari konkretaus dalyvio asmeninė atsakomybė visu jo turtu.

2. PRIEVOLĖS AKTYVIOJI ŠALIS

Aktyviaja šalimi įvardijamas subjektas, kuris patyrė žalos dėl advokato neteisėtų veiksmų šiam vykdant profesines pareigas. Klientu įvardijamas asmuo, organizacija arba kitas subjektas, kuris gauna iš advokato profesionalias teises paslaugas arba teisiniais tikslais konsultuojasi su advokatu, kad gautų teisinę pagalbą³.

Pagrindinė sutarčių sudarymo taisyklė teigia, kad šalių sudaryta sutartis teises ir pareigas sukuria tik ją sudariusiems šalims. Tačiau ši taisyklė per tam tikrą laiko tarpą pasikeitė ir teismų praktikoje šis postulatą buvo modifikuotas⁴. Asmenys, sudarę sutartį tam tikrais atvejais gali būti atsakingi ir prieš trečiuosius asmenis. Taigi, kilus ginčui, aktyvioji šalis gali būti ne tik ieškovas – klientas, sudaręs sutartį su advokatu, bet ir sutarties šalimi nebuvęs trečiasis asmuo.

Auditorių deliktinė atsakomybė tretiesiems asmenims gali atsirasti nustačius, kad auditorius turėjo tam tikrą pareigą jų atžvilgiu: privalėjo elgtis rūpestingai ir šią pareigą pažeidė⁵. Reikia nustatyti tam tikrą rūpestingumo pareigos egzistavimą. Rūpestingumo pareigos buvimas nustatomas atsižvelgiant į visas aplinkybes – auditorius žinojo ar

---

¹ ŽALĖNIENĖ, Inga; PETROŠEVIČIENĖ, Olga. Advokatų profesinė bendrija: atsiradimo prielaidos ir raidos tendencijos. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2009, nr. 1 (1), p. 155 [žiūrėta 2010-03-01]. per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=58665>.

² BARTKUS, Gintautas. Advokatų profesinė bendrija – juridinio asmens požymiai. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2007, nr. 3 (24), p. 4 [žiūrėta 2010-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.

³ DAVAINIS, Darius. Are European in – House Counsel Covered by the Attorney – Client Privilege? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2004, nr. 4 (1), p. 12 [žiūrėta 2010 – 03 - 02]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr4/02-Davainis.pdf>>.

⁴ ATIYAH P. S. *An Introduction to the Law of Contract*. Fourth edition. Clarendon Law Series. s.a., p. 407.

⁵ Hedley Byrne and Co v. Heller and Partners. [1964] AC 456 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 03 – 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.a-level-law.com/caselibrary/HEDLEY%20BYRNE%20v%20HELLER%20%5B1964%5D%20AC%20465%20-%20OHL.doc>>.

protingai galėjo numatyti, kad asmuo gali remtis jo išvada priimdamas tam tikrus sprendimus¹.

Nustatomas taip vadinamas artimas ryšys – auditorius turi žinoti, kad jo ataskaita bus naudojama konkrečiam tikslui. Pirma – reikia įrodyti, kad pasyvioji šalis žinojo, jog klientas ketina pasinaudoti ir remtis tokia auditoriaus ataskaita ar išvada. Auditoriaus rūpestingumo pareiga tretiesiems asmenims atsiranda, jei jis žinojo, kad klientui pateikta ataskaita bus perduota trečiajam asmeniui ar tokia ataskaita bus remiamasi. Ataskaita prašoma atlikti todėl, kad ją reikia pateikti konkrečiam trečiajam asmeniui. Pavyzdžiui, auditorius netinkamai įvertina įmonę ir pateikia ataskaitą. Su šia ataskaita klientas kreipiasi į banką, nes jos pagrindu nori gauti paskolą. Tačiau paskolos negrąžina. Ar bankas turi teisę pareikšti pretenziją auditoriui, kuris pateikė nepagrįstą išvadą? Norint atsakyti į šį klausimą, reikia nuspręsti, ar toks rezultatas nėra per daug nutolęs. Ar auditorius galėjo ir turėjo numatyti, kad jo pateikta išvada remsis ne tik klientas, bet ir tretysis asmuo? Jei atsakoma teigiamai, kyla auditoriaus profesinė civilinė atsakomybė.

Egzistavusi praktika, kad advokatas yra atsakingas tik savo klientui buvo pakeista aptartoje *Hedley Byrne & Co. Ltd. v. Heller & Partners Ltd.* byloje². Teismas pakeitė taisyklę, kad advokatas nėra atsakingas asmeniui, kuris nėra klientas. Įtvirtinta taisyklė, kad advokatas yra atsakingas, duodamas teisinę išvadą net ir ne klientui. Tačiau tai nėra absoliuti, išimčių neturinti, taisyklė. Kad būtų įmanoma ją pritaikyti, būtina konstatuoti, kad egzistavo tokios aplinkybės, pagal kurias galima buvo suprasti, jog asmuo vadovausis teisine išvada. Po šio, aukščiau aptarto, teismo sprendimo tarp teisininkų kilo ginčų, nes manyta, kad taip buvo per daug išplėstos profesinės civilinės atsakomybės ribos. Tačiau, mano manymu, atsakomybės taikymo sfera nėra peržengta. Įtvirtinta taisyklė nėra absoliuti – norint, kad trečiojo asmens pretenzija būtų patenkinta, reikia įrodyti, kad advokatas galėjo numatyti, jog klientas ketina gautą teisinę išvadą pateikti trečiajam asmeniui. T. y. kliento vizitas pas advokatą yra tarpinis veiksmas jo konkrečiam tikslui pasiekti. Advokatas privalo numatyti tokį tarpiškumą.

White v. Jones byloje³ taip pat pasisakyta apie advokato atsakomybę trečiajam asmeniui. Bylos esmė – asmuo solisitoriaus pagalba sudarė testamentą, pagal kurį savo dukterims nepaliko jokio turto, nes tuo metu jų santykiai buvo pašliję. Tačiau po kurio

---

¹ *Anns v. London Borough of Merton* [1978] AC 728 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 03 – 21]. Prieiga per internetą: <<http://www.a-level-law.com/caselibrary/ANNS%20v%20MERTON%20LONDON%20BOROUGH%20COUNCIL%20%5B1978%5D%20AC%20728%20-%20HL.doc>>.

² TUNC, André. *International Encyclopedia of Comparative Law*. s.l: Martinus Nijhoff Publisher, 1986, p. 6.

³ McBRIDE, Nicholas J., LONGMAN, Roderick Bagshaw. *Tort Law*. Harlow: Pearson: Longman, 2005, p. 148.

laiko testatorius nusprendė sudarytą testamentą pakeisti ir kiekvienai dukteriai palikti po atitinkamą sumą pinigų. Solisitorius pareikalautas testamentą surašyti taip, kad naujoji testatoriaus valia būtų patenkinta. Tačiau advokatas per mėnesį laiko neatliko jokių reikiamų teisinių veiksmų, kad būtų pakeistas testamentas, be to nukėlė susitikimą su testatoriumi ir galiausiai išvyko atostogauti. Per solisitoriaus atostogų laikotarpį testatorius mirė. Taigi, jo anksčiau išreikšta valia nebuvo pakeista, to pasekoje dukterys negavo palikimo dalies, nors testatorius dėjo visas pastangas, kad tai būtų padaryta.

Teismo sprendimu išaiškinta, kad ieškovės turi teisę reikalauti nuostolių atlyginimo ir kelti solisitoriaus atsakomybės klausimą dėl nerūpestingumo. Teismas konstatavo, kad paprastai tokioje situacijoje – dėl advokato neteisėto neveikimo – vienintelis asmuo, kuris galėtų pareikšti ieškinį solisitoriui būtų klientas. Tačiau šiuo atveju, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, advokatas turėjo pareigas ir būsimoms paveldėtojoms, o ne tik pačiam testatoriui. Šioje situacijoje nukentėjusiosios yra testatoriaus dukterys, tačiau pretenzijos pateikimo galimybės paprastai tokiais atvejais nėra. Iškyla akivaizdi teisės spraga, kurią būtina išspręsti¹.

JAV istoriškai ne visada buvo pripažįstama, kad advokatas gali būti atsakingas trečiajam asmeniui, t. y. ne savo klientui. *Savings Bank v. Ward* byloje konstatuota, kad advokatas nėra atsakingas ne klientui. Suformuota ir įtvirtinta taisyklė, jog dėl turtinių praradimų, sąlygotų neapdairumo, advokatas yra atsakingas tik klientui. *Biakanja v. Irving* byloje teismas leido ne klientams reikalauti atlyginti žalą dėl neapdairiai įvykdytos sutarties. Teismas įtvirtino vadinamąjį „aplinkybių pusiausvyros testą“ (angl. – *balance of factors test*), kuris reiškia, kad, sprendžiant asmens atsakomybės prieš trečiuosius asmenis klausimą, turi būti atsižvelgiama į įvairių aplinkybių, tame tarpe ir į mastą, kuriuo sutartis turėjo paveikti ieškovo, žalos numatomumą, konkretų žalos dydį, kurį patyrė ieškovas, ryšio tarp atsakovo elgesio ir ieškovo žalos artumą, moralinį atsakovo veiksmų vertinimą ir būsimos žalos prevencijos strategiją, visumą².

Norint išvengti neigiamų padarinių – galimos profesinės civilinės atsakomybės taikymo – būtina, kad advokatas vykdydamas profesines pareigas, elgtųsi apdairiai ir rūpestingai. Profesionalo, mano nuomone, žemiausia rūpestingumo riba yra pasidomėti kliento, koku tikslu asmuo konsultuojasi teisiniais klausimais, kodėl jam reikalinga viena ar kita išvada; kokie numatomi tolimesni kliento veiksmai gavus teisinius dokumentus.

---

¹ VAN GERVEN, Walter, LEVER, Jeremy, LAROCHE, Pierre. *Common Law of Europe Casebooks: Tort Law*. Oxford Portland (Or.): Hart Publishing, 2000, p. 221.

² FEINMAN, Jay M. *Professional Liability to Third Parties*. S.I: American Bar Association, 2007, p. 102-103.

3. ADVOKATŲ NETIESIOGINĖ CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ

LR CK 6.245 str. nurodyta, kad civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, kurios viena šalis (kreditorius) turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis (skolininkas) privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Vienas iš civilinės atsakomybės ypatumų yra tai, kad skolininkas gali būti nebūtinai tas asmuo, kuris padarė žalą.

LR CK 6.264 str. nurodyta, kad samdantis darbuotojus asmuo atsako už darbuotojų padarytą žalą. Atsakomybė taikoma asmeniui, samdančiam dirbti asmenis pagal civilinę sutartį, jeigu veikiama samdančiojo asmens nurodymu ir veikiama samdančiajam asmeniui kontroliuojant¹. Taigi, įstatymas numato bendros taisyklės išimtį, nuroydamas, kad žalą privalo atlyginti ne ją tiesiogiai padaręs, o kitas asmuo. Tokie atvejai doktrinoje vadinami netiesiogine civiline atsakomybe (angl. *vicarious liability*). Netiesioginė civilinė atsakomybė – tai vieno asmens civilinė atsakomybė už kito asmens, kuris turi būti kontroliuojamas ar prižiūrimas pirmojo, neteisėtais veiksmais padarytą žalą.

Advokatas, teikdamas teisinę pagalbą, gali pasitelkti kitus asmenis darbui atlikti. Tokie pagalbininkai galėtų būti padėjėjas, sekretorė ir kiti advokatų kontoros darbuotojai². Jeigu žala atsiranda dėl šių asmenų kaltės, atsiradusią žalą privalo atlyginti pats advokatas, nes jis yra atsakingas ne tik už savo, bet ir už trečiųjų asmenų, kuriuos pasitelkė, veiksmus.

Bendriausia prasme civilinės atsakomybės paskirtis yra atlyginti nukentėjusiajam padarytą žalą. Netiesioginės civilinės atsakomybės paskirtis taip pat išvedama iš skolininko prievolės atlyginti žalą. Teisinėje literatūroje randama nuomonė, kad netiesioginės civilinės atsakomybės institutas išsivystė iš „gilios kišenės“ doktrinos (ang. – *deep pocket*)³. Tai reiškia, kad žalą privalo atlyginti asmuo, turintis gilesnę kišenę – jis dažnai yra finansiškai pajėgesnis nei skolininkas, ir tai sudaro didesnę tikimybę visiškam žalos atlyginimui. Jei žalą atlyginti privalėtų pats darbuotojas, egzistotų didesnė tikimybė, kad jis neturės pakankamai finansinių išteklių žalos atlyginimui, dėl to dar labiau nukentėtų asmens, kuriam buvo padaryta žala interesai. Be to didesnė tikimybė, kad tas asmuo, kuris yra finansiškai pajėgesnis bus apsidraudęs, ir tai taip pat užtikrins visišką žalos atlyginimą kreditoriui.

¹ AMBRASIENĖ, Dangutė, et al. *Civilinė teisė. Prievolių teisė*: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras, 2004. P. 215.

² Lietuvos advokatūros statutas (Valstybės žinios, 1999, Nr. 95-2753). 41.

³ WEEKS, R. Vicarious Liability for Violent Employees. *Cambridge Law Journal*, 2004, , vol. 1, no. 63, p. 54.

LR Advokatūros įstatymo 20 straipsnio pirmoji dalis nurodo, kad advokatų profesinė civilinė atsakomybė draudžiama privalomuoju draudimu. Jeigu klientui padaroma žala, nukentėjęs asmuo nuostolių atlyginimo gali reikalauti iš draudimo bendrovės. Vieno advokato profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo minimali draudimo suma yra 100000 litų vienam draudiniam įvykiui. Advokatas atsako už advokatų padėjėjų, kitų advokatų kontoros darbuotojų neteisėtais veiksmais ar neveikimu padarytą žalą, žinoma, jeigu ta žala kilo vykdant darbo funkcijas.

Kai kurie autoriai mano, kad netiesioginė civilinė atsakomybė kertasi su teisingumo principu¹. Argumentuojama tuo, kad pagal teisingumo principą žalą turi atlyginti ją padaręs asmuo, o ne kitas subjektas. Tačiau tokia galimybė yra specialiai numatyta įstatyme, siekiant visiško žalos atlyginimo. Jei asmeniui, kuris nudojosi teisinėmis paslaugomis ir dėl jų nekokybiškumo patyrė žalą, nebūtų kompensuoti visi atsiradę nuostoliai, taip pat būtų pažeistas teisingumo principas.

Darbuotojas yra fizinis asmuo, turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą, dirbantis pagal darbo sutartį už atlyginimą². Pagal LR CK – darbuotojais laikomi asmenys, atliekantys darbą darbo sutarties arba civilinės sutarties pagrindu, jeigu jie veikia atitinkamo juridinio ar fizinio asmens nurodymu ir jo kontroliuojami. Sąvokos pateikiamos civiliniame ir darbo kodekse netapačios. Fizinio asmens, kaip darbo teisės subjekto ir kaip civilinės teisės subjekto, statusas skiriasi³. Apibendrinant išdėstytus teiginius, galima pasakyti, kad darbuotoju įvardijamas asmuo, kuris dirba pagal darbo sutartį, o taip pat pagal civilinę sutartį, jeigu jis veikia ne savo rizika, o pagal kitos šalies nurodymus ir jos vadovaujamas.

Darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykiai turi būti pagrįsti tarpusavio pasitikėjimu. Darbuotojas be pagrįstos priežasties neturėtų atlikti tokių veiksmų, kurie galėtų sugriauti pasitikėjimo santykius, egzistuojančius tarp darbuotojo ir darbdavio⁴. Lojalumo principas reiškia, kad darbuotojas turi veikti pagal darbdavio nurodymus. Darbuotojai turi rūpintis gerove ir siekti įgyvendinti jo tikslus⁵. Bet koks lojalumo pažeidimas gali sąlygoti žalos atsiradimą, o kartu ir civilinės atsakomybės taikymo galimybę.

---

¹ VAN GERVEN, W.; LAROUCHE. P. *Tort Law*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2000, P. 475.

² Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569. 15 str.

³ NEKROŠIUS, Ipolitas, et al. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras. I dalis: bendrosios nuostatos. II dalis: kolektyviniai darbo santykiai*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 79.

⁴ CABRELLI, David. The Implied Duty of Mutual Trust and Confidence: An Emerging Overarching Principle? *Industrial Law Journal*, 2005, vol. 34, no. 4, p. 284.

⁵ MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 193.

Jei žalą padaręs asmuo buvo kaltas, reikia nustatyti, ar buvo jį kontroliuojančio asmens kaltė. Galima išskirti du egzistuojančius variantus:

1. darbdavys atsako tik už darbuotojo darbo metu padarytą žalą, jei už tą žalą, padarytą ne darbo metu, atsakytų pats darbuotojas. Darbdavio kaltė sutapatinama su darbuotojo kalte. Šiam variantui priskiriamos šios valstybės: Lietuva, Prancūzija, Italija, Anglija, JAV;

2. darbdavys atsako tik esant jo paties kaltei, t. y. darbdavys buvo nepakankamai rūpestingas atrinkdamas darbuotojus, juos apmokydamas. Šios koncepcijos atstovės yra tokios šalys kaip Vokietija, Šveicarija, Austrija.

Pirmajame variante nurodyta, kad darbdavio kaltė pasireiškia per jo darbuotojų kalte. Jeigu nustatoma, kad darbdavio darbuotojai yra padarę tam tikrus pažeidimus, tai darytina išvada, jog yra ir darbdavio kaltė¹.

Antrasis variantas nurodo, kad darbdavys – advokatas yra kaltas dėl to, kad netinkamai parinko asmenis, kurie padarė žalą, veikdami jo nurodymu. Kontrolė reiškia nurodymų, ką darbuotojas privalo atlikti ir koku būdu tai padaryti, pateikimą. Vadinasi, kontroliavo nepakankami rūpestingai, neapdairiai, aplaidžiai ir dėl to atsirado žala. Advokato, kaip darbdavio nerūpestingumas pasireiškia:

1. prevencijos stoka – nebuvo rūpestingas parinkdamas asmenis, kurie dirbs jo kontoroje;

2. priežiūros stoka – nepakankamas kontrolės laipsnis darbo metu.

Darbdavys turi pasirinkti tokius asmenis, kurie patys veikia pakankamia apdairiai ir rūpestingai, be to ir pats kontroliuojantis asmuo turi pareigas vykdyti rūpestingai, kad jo prižiūrimi asmenys nepadarytų žalos.

Advokato veiksmų neteisėtumas pasireiškia netinkamu kontrolės pareigų vykdymu. Galima pritarti, nes pakankama, efektyvi kontrolė turėtų neleisti padaryti žalos ją padariusiam asmeniui. Todėl darytina išvada, kad netiesioginės civilinės atskomybės atveju kontroliuojančiojo asmens neteisėti veiksmai dažniausiai pasireiškia neteisėtu neveikimu, t. y. pareigos kontroliuoti ir prižiūrėti kitą asmenį nevykdymu ar netinkamu vykdymu. Neteisėtų veiksmų, kaip sąlygos atsirasti netiesioginei civilinei atsakomybei ypatumas yra tai, kad neteisėti veiksmai turi būti nustatyti ne tik asmens, padariusio žalą, veiksmuose, bet ir jį kontroliuojančio asmens veiksmuose. Kontroliavimo pareiga apima kontroliuojamo asmens priežiūrą, siekį, kad jis elgtųsi pagal teisės aktų ir moralės normų

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje *D. Gervienė v. UAB "Eura", Baltarusijos Respublikos Minsko namų statybos įmonė "Minskžilstroj"*, Nr. 3K-3-640/2003, kat. 7.1; 39.6.2.1; 39.6.2.12; 83.7; 85.2.

reikalavimus. Tad, jei toks asmuo savo neteisėtais veiksmais padaro žalos, vadinasi kontroliuojantysis netinkamai jį prižiūrėjo ir neapsaugojo nuo žalos padarymo.

Asmuo atsakys pagal netiesioginės civilinės atsakomybės taisyklės, jei yra tenkinamos abi šios sąlygos:

1. darbo (tarnybos) faktas;
2. žalos padarymas ryšium su darbo (tarnybos) pareigų atlikimu.

Advokato kaip darbdavio civilinė atsakomybė atsiranda, jei darbuotojas padaro žalos eidamas savo darbines pareigas. Atsakomybė atsiranda tik už tokią žalą, kurią darbuotojas padarė savo darbo eigoje arba darbinių funkcijų apimtyje. Ši specialioji atsakomybės atsiradimo sąlyga yra preziumuojama, todėl darbdavys, norėdamas išvengti žalos atlyginimo, turi įrodyti, kad darbuotojas žalą padarė nevykdydamas savo darbinių (tarnybinų) pareigų. Taigi, norėdamas išvengti civilinės atsakomybės, turi įrodyti, kad jo ir fizinio asmens nesiejo nei darbo, nei civiliniai teisiniai santykiai, pavyzdžiui – advokato padėjėjas veikė savo rizika¹.

Esminę reikšmę LR CK 6. 264 straipsnio taikymui turi ta aplinkybė, kad darbuotojas darydamas žalą tikrai veikė kaip darbuotojas, t. y. atliko veiksmus, susijusius su darbo procesu, o ne veikė savo asmeniniais interesais kaip privatus asmuo². Jei darbuotojas padaro žalą ne darbo metu, arba tai nėra susiję su darbdavio nurodymų vykdymu – atsako pats darbuotojas. Nėra svarbu, ar darbuotojas žalą padarė darbo vietoje, kuri numatyta pagal darbo sutartį, ar kurioje nors kitoje vietoje. Svarbu, kad žala būtų padaryta veikiant darbdavio interesais, vykdant darbines funkcijas.

Skolininku (atsakovu) yra asmuo, samdantis darbuotoją, išskyrus kai įstatymų numatytais atvejais darbuotojas ir jį samdantis asmuo atsako kartu – tada jie abu yra bendraskoliai (bendraatsakovai) – tiesioginiai skolininkai (CK 6.264 str. 3 d.). Samdantis darbuotojus asmuo yra tiesioginis skolininkas. Darbuotojas yra netiesioginis skolininkas, atsakantis regreso tvarka. Kadangi už darbuotojo padarytą žalą atsako jo darbdavys, jis tampa prievolės šalimi – skolininku, ir žalą patyręs asmuo (kreditorius) ieškinį dėl žalos atlyginimo reiškia darbdaviui. Darbuotojas, kuris padarė žalą, byloje dėl žalos atlyginimo, įtraukiamas kaip tretysis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų. Darbdavys, atlyginęs darbuotojo kaltais veiksmais padarytą žalą, įgyja teisę pareikšti regresinį reikalavimą pagal LR CK 6.280 straipsnį.

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *D. Milieška v. UAB "Cherba"*, Nr. 3K-3-1237/2000, kat. 7.

² MIKELĖNAS, Valentinus, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 368.

Taikant civilinę atsakomybę tame tarpe ir netiesioginę, kaltės forma nėra svarbi atsakomybės atsiradimui. Kaltės forma gali turėti reikšmės nustatinėjant atsakomybės dydžio, atsakomybės ribojimo, atleidimo nuo atsakomybės klausimus.

IV. ADVOKATŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS SĄLYGOS

Civilinė atsakomybė atsiranda esant visoms keturioms sąlygoms:

1. neteisėtiems veiksams;
2. kaltei;
3. žalai
3. priežastiniui ryšiui tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos.

Šiame darbe toliau nebus analizuojama žala bei priežastinis ryšys.

1. NETEISĖTI VEIKSMAI

Advokatų profesinė civilinė atsakomybė kyla už neteisėtais veiksmais padarytą žalą. LR CK 6. 246 straipsnyje pasakyta, kad neteisėtais veiksmais laikytinas teisinės pareigos, įtvirtintos teisės normose ar sutartyje arba moralinės pareigos, etikos normų pažeidimas. Minėti veiksmai nesiderina su teisės nustatytu elgesio standartu¹.

Neteisėti veiksmai yra viena iš bendrųjų civilinės atsakomybės sąlygų. Bendriausia prasme ji suprantama kaip asmens elgesio standarto neatitikimas teisei. Taikant civilinę atsakomybę neteisėti veiksmai yra tie, kurie neatitinka ne tik civilinės teisės, bet ir kitų šakų teisinių aktų reikalavimų, teisės principų².

Pagrindinis kriterijus spręsti veiksmų teisėtumą ar neteisėtumą yra tam tikros nustatytos pareigos pažeidimas. Advokatas pažeidžia jam nustatytas teises pareigas ir atitinkamai pažeidžia kliento teises. Advokatas privalo sąžiningai atlikti savo pareigas, laikytis advokatų etikos kodekso reikalavimų, elgtis dorai bei pilietiškai, laikytis duotos advokato priesaikos ir įstatymų, teismo posėdžio metu dėvėti mantiją, nuolat tobulinti profesinę kvalifikaciją³, saugoti jo veiklos metu patiktą konfidencialią informaciją⁴, vengti interesų konflikto, byloje veikti išimtinai kliento interesais bei nepažeisti nepriklausomumo, konfidencialumo reikalavimų⁵.

Veika yra laikoma neteisėta, kai asmuo pažeidžia teisės normose įtvirtintą bendrąją ar specialiąją teisinę pareigą. Teisinė pareiga gali būti nustatyta kaip reikalavimas elgtis

---

¹ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 102.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje A. Skučas v. Kauno rajono 1-ojo notarų biuro notarė G. Pakerytė, Kauno rajono 2-ojo notarų biuro notarė R. Butkauskaitė, A. Povilanskienė, Nr. 3K-7-645/2002, kat. 39.2.3.; 39.6.2.13.

³ Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (Valstybės žinios, 2004, Nr. 50-1632). 39 straipsnio 1 dalis.

⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 37-1341, Nr. 46. 48 straipsnio 2 dalies 4 punktas.

⁵ Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=esaekod>>.

atitinkamu būdu arba kaip nurodymas tam tikru būdu nesielgti¹. Pareigų pažeidimas sąlygoja civilinės atsakomybės taikymą².

Advokatui, jo veiklos metu, yra nustatyti teisiniai bei moraliniai įpareigojimai. Šios profesijos atstovams pareigos kyla ne tik klientui, kurio interesus atstovauja, bet taip pat ir teismams, kitiems advokatams bei pačiai visuomenei. Šiems subjektams kylančių pareigų pažeidimas nevisada sąlygos profesinės civilinės atsakomybės taikymą. LR Baudžiamojo proceso kodekso 259 straipsnyje nurodyta, kad gynėjas teismo posėdžio metu turi elgtis pagal nustatytą tvarką. Jei parodoma nepagarba teismui, advokatas gali būti nušalintas nuo bylos nagrinėjimo. Asmenims, bylos nagrinėjimo metu pažeidusiems teismo posėdžio tvarką, gali būti skirtos nuobaudos: įspėjimas, bauda, areštas pašalinimas iš teismo posėdžių salės (LR CPK 103 – 109 str.). Pavyzdžiui, advokato nekorektiškas, neetiškas elgesys teismo posėdžio metu, gali užtraukti drausminę ar net baudžiamąją atsakomybę. Jeigu advokatas nesąžiningai konkuruoja su kitais advokatais, pažeidžia demokratiškumo, kolegiškumo principus, advokatui gali būti taikoma drausminė atsakomybė. Advokatų drausmės bylas nagrinėja Advokatų garbės teismas, kuris gali skirti pastabą, papeikimą, viešai paskelbiamą papeikimą ar net išbraukti advokatą iš Lietuvos advokatų sąrašo.

1.1. PAREIGOS, KYLANČIOS IŠ SANTYKIŲ SU KLIENTAIS

Advokatas privalo elgtis įstatymo bei teisės ribose. Jei yra nustatytos tam tikros pareigos, asmuo privalo elgtis pagal jų reikalavimus. Advokatas išklauses klientą, sužinojęs problemą turi ne tik identifikuoti problemą, jos sprendimui pritaikyti teisinės doktrinas, taisykles, bet ir numatyti laimėjimo strategijas³. Vienas pagrindinių advokato siekių yra laimėti bylą, tačiau kelias, kaip jis tai padarys turi būti grįstas teisėta veikla, lojalumu klientui, sąžiningumu. Šios profesijos atstovai privalo elgtis pagal įstatymų reikalavimus net ir tuo atveju, jeigu jie mano, kad priešingas elgesys tam tikroje situacijoje sąlygotų tinkamesnį rezultatą. Advokatas privalo vengti bet kokių veiksmų, kurie prieštarauja teisės normoms ar yra draudžiami įstatymu⁴.

Būtina nustatyti, ar konkrečiu atveju, advokatas veikė tinkamai – t. y. ar jo veikla buvo pagrįsta nustatytais profesinėmis pareigomis. Visų pirma, įvardijamos, kokios yra

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. nutarimo Nr. 27 dėl teismų praktikos taikant įstatymus dėl atlyginimo turtinės žalos, padarytos eismo įvykio metu, apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika 2000, nr. 13, p. 240.

² KELLY David, HOLMES Ann. *Business Law*. Cavendish Publishing Limited, 1994, p. 3594.

³ PERRY, J. E., Thinking Like A Professional. *Journal of Legal Education. Association of American Law School*, 2008, vol. 58, no. 2, p. 165.

⁴ SEALY L. S., HOOLEY R. J. A. *Text and Materials in Commercial Law*. Butterworth, London, Dublin, Edinburgh, 1994, p. 163.

pareigos, ar jos yra pažeistos. Vėliau, nustatę pareigų pobūdį, išsiaiškiname, ar pareiga nebuvo vykdoma iš viso ar buvo vykdoma netinkamai. Žemiau aptariami standartai suformuluoti gydytojų profesinės civilinės atsakomybės atveju, bet, mano manymu, juos galima pritaikyti ir advokatų profesijos atstovams, nes formuojamas standartas yra panašus.

Atsakomybė advokatui gali būti taikoma, jei į visus pateiktus teiginius galima atsakyti teigiamai:

1. advokatas turėjo pareigą;
2. advokatas nevykdė jam nustatytos pareigos;
3. advokato klientas patyrė žalą;
4. pareigos nevykdymas buvo betarpiška žalos atsiradimo priežastis¹.

Visų pirma reikia įrodyti santykių tarp advokato ir kliento buvimą. Tai gali būti sudaryta rašytinė sutartis, taip pat bet koks žodinis susitarimas. Mathew v. Maughold² byloje, baristeris buvo pripažintas kaltu dėl to, kad konferencijoje žodžiu davė patarimus įvairiais klausimais, o tais patarimais pasinaudojęs klientas patyrė žalą. Baristeriui buvo žinoma, kad jo patarimai glaudžiai susiję su ieškovų situacija ir kad jie vadovausis nurodymais, išgirstais konferencijoje. Teismas patraukė baristerį atsakomybėn dėl aplaidaus patarimo davimo, kuris sąlygojo ieškovo žalos atsiradimą. Teismas pakankamai plečiamai aiškino baristerio pareigas ir galimą jų pažeidimą. Advokatas, būdamas kvalifikuotas teisės specialistas, rūpestingai turi ne tik atstovauti savo klientą, bet ir viešuose renginiuose, konferencijose, diskusijose, debatuose analizuodamas teises problemas taip pat turi remtis rūpestingumo reikalavimais. Tai ypačingai taikytina tose situacijose, kai advokatas pagal atitinkamas aplinkybes gali suprasti, kad jo patarimai bus konkrečiai įgyvendinti praktikoje. Taigi, šioje situacijoje advokato ir auditorijoje buvusių klausytojų nesiejo sutartiniai santykiai, tačiau teismas pasisakė, kad net ir tokiu atveju advokato veiksmai – duodami patarimai teisės klausimais – privalo būti atidūs. Jeigu, asmenys, pasinaudoję rekomendacijomis bei patarimais, duotais viešo renginio metu, patirs žalą, tokiu atveju, advokatui gali kilti profesinė civilinė atsakomybė.

---

¹ KUSZLER, Patricia; KLIMAS, Tadas. Gydytojų aplaidumu padarytos žalos atlyginimo institutas. Palyginamoji analizė: JAV ir Lietuva. *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2004, , vol. 1, no. 2, p. 7 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr2/01-KlimasKuszler.pdf>>.

² JACKSON, Rupert M., POWELL, John L. *Professional negligence*. London: Sweet & Maxwell, 1987, p. 282-283.

Aukščiau aptartas antras teiginys gali būti skaidomas į dvi dalis:

1. advokatas apskritai nevykdo pareigų – nekonsultuoja, nesuteikia reikalaujamos informacijos, nors pagal sudarytą sutartį advokatas tai padaryti privalo. Advokatas nevykdo jam numatytų pareigų, nesiima privalomų veiksmų, kad būtų patenkinti kliento interesai. Dėl tokių advokato veiksmų klientas patiria žalą.

2. advokatas pareigas vykdo, tačiau netinkamai – pažeidžiant įstatymo reikalavimus, suteikiamos paslaugos turi trūkumų. Tokių veiksmų padarinys taip pat žalos klientui atsiradimas.

Neteisėti veiksmai gali pasireikšti kaip:

1. aktyvus įstatymuose ar sutartyje numatytos pareigos pažeidimas – neteisėtas veikimas. Pareigos suformulavimas ir įtvirtinimas turi būti suprantamas plačiąja prasme – atitinkamas elgesio standartas nebūtinai turi būti įtvirtintas įstatyme, nutarime ar panašiai. Kitaip tariant, pareiga egzistuoja atitinkamu būdu nebūtinai turi būti įtvirtinta tradiciniuose teisės šaltiniuose, bet taip pat kalbame ir apie profesinio elgesio taisyklės¹. Tarpusavio teisės ir pareigos nustatomos sutartyje, todėl dažniausiai neteisėti veiksmai pasireiškia sutarties pažeidimu (angl. *breach of contract*; pranc. *inexécution de contract*; vok. *Vertragsbruch*).

Ieškovas² įgaliojo atsakovę – advokatę – tvarkyti visus jo reikalus, susijusius su nuosavybės teisių atkūrimu. Tinkamai įvykdžiusi ieškovo pavedimą atsakovė prašė ieškovo atlyginimo, nurodydama, kad vietoje apmokėjimo pinigais sutiktų gauti už šį darbą atlygį natūra. Ieškovas pardavė atsakovei patalpas – taip apmokėdamas už teisinę paslaugą. Sandorio sudarymo metu galiojo Advokatūros įstatymo 37 straipsnio trečios dalies redakcija, kurioje advokatui nustatytas draudimas pirkti ar kitu būdu įsigyti iš savo kliento turtą. Advokatas pats ar kito asmens vardu neturėjo teisės bet kokių sandorių pagrindu įsigyti iš savo klientų, kuriems jis atstovavo ar kuriuos gynė byloje, turto ar teisių į šį turtą. Advokatės neteisėti veiksmai pasireiškė minėtų imperatyvių teisės normų pažeidimu.

2. pasyvus įstatymuose ar sutartyje numatytos pareigos pažeidimas – neteisėtas neveikimas. LAT 2008 m. spalio 7 d. byloje kasatoriai³ antstolių deliktinę civilinę atsakomybę grindė jų neteisėtu neveikimu. Jų teigimu, vykdant teismo sprendimą dėl

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. VU Onkologijos institutas*, Nr. 3K-3-438/2003, kat. 39.6.2.12.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gruodžio 06 d. nutartis civilinėje byloje *G. A. P. (G. A. P.) v. A. S., A. S., V. P. P., A. P.*, Nr. 3K-3-629/2006, kat. 21.4.1.1 „S“.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. spalio 07 d. nutartis civilinėje byloje *I. J., D. J. v. Lietuvos valstybė, antstolis A. Balčiūnas*, Nr. 3K-3-456/2008, kat. 44.5.2.17 (S).

išlaikymo išieškojimo, antstoliai nesurado ir nenukreipė išieškojimo į konkretų skolininko turtą – butą. Taigi, jų manymu antsolių veiksmai pasireiškė neteisėtu neveikimu.

Teismas konstatavo, kad antstoliui jo veikloje keliami didesni rūpestingumo ir atidumo reikalavimai. Išieškotojas su skolininku turi elgtis kaip apdairus, atidus, rūpestingas šeimininkas (lot. *bonus pater familias*). Jis, veikdamas apdairiai, atidžiai, rūpestingai, turi domėtis skolininko asmeniu ir jo turtine padėtimi. Tačiau teisėjų kolegija nurodo, kad patys ieškovai nesuteikė antstoliui reikalingos informacijos, taigi iš jo negali būti reikalaujama daugiau, negu būtų protinga reikalauti tam tikroje situacijoje.

2002 m. balandžio 17 d. bylos aplinkybės¹: notarė patvirtino suklastotą steigimo dokumentą, kurio pagrindu buvo įregistruota įmonė. Ši bendrovė nevykdė savo įsipareigojimų ir to pasekoje buvo pasisavintas ieškovų turtas. Teismas konstatavo, kad neteisėta veika notaro atsakomybėje pasireiškia tuo, kad notaras neatlieka teisinės pareigos užtikrinti jo patvirtinamo sandorio teisėtumo. Šioje byloje pasakyta, kad notaro veiksmai, nepriklausomai nuo to, ar jie buvo teisėti, šių veiksmų nelėmė ir nesąlygojo. Neteisėtų veiksmų faktas nebuvo įrodinėjamas, nes šiuo atveju veiksmai, kokie jie bebūtų (teisėti ar ne) nelėmė žalos atsiradimo.

3. bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimas.

Neveikimas yra neteisėtas elgesys tik kai skolininkas turėjo pareigą veikti, bet jos nevykdė dėl nepateisinamų priežasčių. Neteisėtumas nėra preziumuojamas, todėl jį privalo įrodyti ieškovas – advokato klientas².

1. 1. 1. SAŽININGUMO PAREIGA

Sąžiningumas civilinėje teisėje turi būti vertinamas taikant du kriterijus – objektyvų ir subjektyvų. Pirmiausiai turi būti atsakoma, ar asmens veiksmai gali būti pripažinti sąžiningais atsižvelgiant tik į objektyvias bylos faktines aplinkybes, t.y. atsiribojant nuo subjektyvių asmens vertinimų bei jo savybių. Taikant objektyvų testą turi būti orientuojamasi į įprastinio apdairumo, atidumo asmens elgesio standartą. Todėl šiuo atveju tokie subjektyvūs argumentai, kaip įstatymo nežinojimas ar netinkamas jo suvokimas, tam tikrų faktų nežinojimas ir panašiai, negali būti pripažinti pakankamu tam tikrų veiksmų pateisinimu. Asmuo, kuris nesiima visų įmanomų priemonių išsiaiškinti reikšmingas

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje *B. Leskauskas, A. Jaras, R. Jarienė, R. Jarienė, V. Ilgevičius v. Vilniaus miesto 5 notarų biuras, Vilniaus miesto 22 notarų biuro notarė S. Bylinskienė*, Nr. 3K-3-614/2002, kat. 39.2.2.

² MIKELĖNAS, Valentinus, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p.336.

aplinkybes, negali būti laikomas sąžiningu ir turi prisiimti visus neigiamus tokio neapdairumo padarinius¹.

Objektyvuoju požiūriu asmuo yra sąžiningas ar ne, nustatoma analizuojant atsakymą į klausimą, ar asmuo turėjo ką nors žinoti, daryti ar nedaryti². Pareiga elgtis sąžiningai (angl. – *in good faith*) – tai asmens (advokato) elgesys, kuris geriausiai atitinka kliento interesus, ir taip rūpestingai, kaip tikimasi iš protingo asmens tokiomis ar panašiomis aplinkybėmis³. Kaip turi būti suprantamas apibrėžimas „protingas asmuo“, „protingas advokatas“? Atsakyti į šį klausimą bus paprasčiau suformulavus tam tikrus standartus:

1. advokato profesionalumo laipsnis bei meistriškumas, turi atitikti tokį, kokio yra tikimasi iš pagrįstai kompetetingo advokato toje pačioje klasėje, kuriai jis priklauso, veikdamas tokiomis pačiomis ar panašiomis aplinkybėmis;

2. kompetencijos laipsnis – tai profesijos pasiekimai, specializacija, galimybė prieiti prie specialių įrengimų.

2006 m. rugsėjo 25 d. nutarties⁴ aplinkybės: ieškovas (Lizingo bendrovė) padavė į teismą atsakovą – buvusį ieškovo turto administratorių, jo atstovę ir advokatą. Advokatas, veikdamas pagal atstovavimo sutartį, ieškovo vardu be pagrindo pateikė ieškinį dėl bankroto bylos iškėlimo skolininkui ir dėl tokių neteisėtų veiksmų ieškovas patyrė turtinę žalą. Taigi, su advokatu buvo sudaryta teisinių paslaugų teikimo sutartis dėl atstovavimo. Sutartiniu pagrindu advokatas tapo administruojamos įmonės atstovu civilinėje byloje dėl bankroto bylos iškėlimo.

Žemesniųjų instancijų teismai skundą atmetė, nes jų nuomone, neįrodytas asmenų veiksmų neteisėtumo faktas, pareiškiant ieškinį dėl bankroto bylos iškėlimo. Tačiau LAT šiuos sprendimus panaikino ir perdavė bylą nagrinėti iš naujo, kadangi buvo neatskleista bylos esmė, neišaiškintos svarbiausios bylos aplinkybės. Kasacinės instancijos teismas laikėsi nuomonės, kad ieškovas turi įrodyti, jog nuostoliai ar jų dalis yra padaryti skolininkų – įmonės valdymo organų, jų dalyvių ar atstovų konkrečiais neteisėtais veiksmais. Jeigu skolininkas įrodo, kad žala negalėjo būti veiksmų, už kuriuos jis

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje *Jolanta Černijenko v. Vilija Remeikienė ir Algimantas Stolevičius.*, Nr. 3K-3-827/2000, kat. 37.

² MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos.* Vilnius: Justitia, 2001, p. 77.

³ ČERKA, Paulius. Ar vakarų valstybių teisėje valdymo organams nustatyti rūpestingumo pareigos (duty of care) principai ir standartai taikytini Lietuvos bendrovių teisei? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2002, nr. 1, p. 69 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr1/03-Cerka.pdf>>.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Parex lizingas“ v. UAB „MRI Finansinis auditas“, B. S. ir advokatui A. Š.*, Nr. 3K-3-439/2006, kat. 28.1; 44.5.2.17 „(S)“.

atsakingas, rezultatas, tai jis už šią žalą neatsako. Tokių aplinkybių įrodinėjimo pareiga tenka skolininkui. Žemesniųjų instancijų teismai be pagrindo nesivadovavo prejudiciniu faktu, kad įmonei nuostoliai padaryti ir žinomas aiškus jų dydis, tačiau nenustatė, dėl kurio administratoriaus (inicijavusio bankroto bylą, sudariusio susitarimą dėl nuostolių dydžio) ir kurio įmonės atstovo (įmonės vadovo, advokato), kokia nuostolių dalis atsirado, taigi neatskleista bylos esmė, nes neišaiškintos svarbiausios faktinės bylos aplinkybės.

Pagal esančias bylos aplinkybes, matome, kad iškyla sąžiningumo pareigos klausimas. Advokato veiksmus pripažinus nesąžiningais, taip pat konstatuojamas neteisėtų veiksmų faktas ir atvirkščiai. Tokia išvada daroma, nes advokatas atliko tai, kas prieštarauja kliento interesams, o remiantis teisės aktų reikalavimais advokatas privalo sąžiningai atlikti savo pareigas¹, veikti išimtinai kliento interesais².

Kitas pavyzdys³ pateikiamas remiantis gydytojų profesine civiline atsakomybe. Bylos esmė – ieškovai kreipėsi su ieškiniu į teismą nurodydami, kad jų dukrai buvo atliekama širdies operacija, kurios metu ji mirė. Ieškovai teigė, kad sutikimo daryti tokią operacijai jie nedavė, nes tai būtų per didelė rizika. Jų teigimu, gydytojai informavo, kad bus atliekama nesudėtinga korekcinė operacija, kuriai atlikti ir buvo duotas tėvų sutikimas, tačiau realiai buvo atlikta, ne ši, o visiškai kita, radikali operacija, kuriai sutikimas duotas nebuvo. Teismas nustatė, kad tėvai nebuvo tinkami informuoti, operacijai, kuri buvo atlikta, nebuvo gautas jų sutikimas. Taigi, gydytojai nepilnametės tėvų neinformavo, nesuteikė visos privalomos informacijos. Tokie veiksmai įvardijami kaip nesąžiningas gydytojo profesijos pareigų atlikimas.

Minėtose bylose teismai įtvirtino taisyklę, kad konstatavus profesionalo nesąžiningus veiksmus, nereikia įrodinėti neteisėtų veiksmų fakto, nes sąžiningumo pareigos pažeidimas automatiškai reiškia ir neteisėtų veiksmų egzistavimą.

---

¹ Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (Valstybės žinios, 2004, Nr. 50-1632). 39 straipsnio 1 dalies 1 punktas.

² Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-11-20]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=esaekod> >.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje *Julita Raudonienė ir Zigfridas Raudonis v. viešoji įstaiga Vilniaus universiteto Santariškių klinikos*, Nr. 3K-3-206/2005, kat. 44. 5. 2. 15.

1. 1. 2. KONFIDENCIALUMO PAREIGA

Konfidencialumo pareiga yra seniausia ir viena reikšmingiausių pareigų, nustatytų advokato ir jo kliento santykiuose¹. Asmuo besikreipdamas teisinės konsultacijos į advokatą tikisi, kad pokalbio metu paviešinta informacija liks konfidenciali ir gautos žinios nebus atskleistos tretiesiems amenims². Konfidencialumas – elgtis taip, kad informacija sudaranti komercinę, gamybinę ar profesinę paslaptį nebūtų atskleista kitiems asmenims. Kitiems amenims tap pat neturėtų būti atskleista informacija, kuri galėtų pakenkti darbdaviui ar suteiktų ją gavusiam asmeniui privalumų³.

Asmuo – klientas, kuris kreipiasi į advokatą, dažniausiai neturi reikiamų teisinių žinių jam rūpimais klausimais. Todėl jis tikisi, kad teisinės pagalbos metu bus surastas iškilusių problemų sprendimas. Advokatas susaistytas laikytis konfidencialumo pareigos. Ši pareiga galioja informacijai, kuri tampa advokatu žinoma jo darbo metu – t. y. jis ją sužino kaip advokatų profesijos atstovas. Konfidencialia informacija nepripažįstama tokia informacija, kurios turinį sudaro vieši duomenys bei žinios, kurios netenkina reikšmingumo, svarbumo reikalavimų⁴.

LAT 2006 m. balandžio 19 d. bylos⁵ aplinkybės: advokatas sudarė sutartį su ieškovu – bendrove – atstovauti jos interesus visose civilinėse ir baudžiamosiose bylose. Ieškovas taip pat yra sudaręs atstovavimo sutartis ir su kitais tos pačios advokatų kontoros advokatais. Kitas, minėtos advokatų kontoros advokatas tuo pačiu metu sudarė sutartį su bendrove dėl teisinės pagalbos teikimo ir atstovavimo bankroto byloje. Taigi, susiklostė keli tos pačios advokatų kontoros kelių advokatų santykiai su bendrove, tačiau skirtingais teisiniais klausimais. Advokatas, kuris buvo įgaliotas atstovauti bendrovę visose civilinėse ir baudžiamosiose bylose, pateikė bendrovės dokumentų nuorašus, kurie buvo padaryti kito advokato bei patvirtinti pastarojo parašu. Šiuos nuorašus patvirtino savo parašu. Kitaip tariant, buvo pasinaudota tos pačios advokatų kontoros kito advokato turima informacija.

---

¹ SUCHORUKOVAITĖ, Berta. Should the attorney – client privilege be applicable to patent agents? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2007, vol. 3, no. 1, p. 42 – 43 [žiūrėta 2010 – 02 – 15]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom3/nr1/03-Suchorukovaite.pdf>>.

² RICE, R. Paul. *Attorney – client Privilege in the United States*, Second Edition para. 4:1.

³ MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 193 – 194.

⁴ DAVAINIS, Darius. Are European in – House Counsel Covered by the Attorney – Client Privilege? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2004, nr. 4 (1), p. 12 [žiūrėta 2010 – 03 – 02]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr4/02-Davainis.pdf>>.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Parex Lizingas“ v. advokatų kontoros „Norcous ir partneriai“ advokatai A. Šidlauskas, M. Civilka, I. Norkus, M. Nosevič, Nr. 3K-3-218/2006, kat. 96.1 (S).

Teismas konstatavo, kad tokiais veiksmais buvo pažeistas Advokatūros įstatymas. Advokato veiksmai pripažinti nesąžiningais. Taip pat pažeistas LR advokatų etikos kodekso 3 straipsnio 3. 2. punktas, kuris teigia – jei atstovaujant klientams kyla interesų konfliktas ar pavojus, kad bus pažeistas konfidencialumas ar advokato nepriklausomumas, advokatas turi nustoti veikti tų klientų vardu. Taigi, advokatas pažeidė konfidencialumo pareigą.

1991 m. birželio 10 d. Europos Tarybos Direktyva 91/308/EEB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui, kuri iš dalies keista Europos Tarybos 2001 m. gruodžio 4 d. direktyva 2001/97/EB (Antroji direktyva dėl kovos su pinigų plovimu) (toliau – Direktyva 91/308/EEB¹) numato asmenis, kuriems ji taikoma. Į šių asmenų bei institucijų ratą taip pat patenka notarai ir kiti nepriklausomi teisininkai. Direktyva įpareigoja valstybes nares priimti teisės aktus, kuriais būtų įtvirtintos nuostatos, skirtos kovai su pinigų plovimu ir nustatančios tam tikras pareigas kai kurių profesijų atstovams (tame tarpe ir advokatams). Advokatai savo iniciatyva privalo pranešti apie galimą pinigų plovimo faktą, o taip pat tam tikroms institucijoms pareikalavus suteikti visą būtiną su tuo susijusią informaciją. Kyla santykio, tarp nustatytų pareigų įgyvendinimo ir įpareigojimo saugoti profesinę paslaptį, dilema. Šiuo pagrindu ir kilo ginčas².

Advokatų profesijos atstovai argumentavo dviem Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos straipsniais:

- a) aštuntuoju, kuris numato teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir
- b) šeštuoju, kuris įtvirtina teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.

Jų manymu, norint įgyvendinti ir nepažeisti minėtos Direktyvos nuostatų, būtų pažeidžiama teisė į privatų žmogaus gyvenimą bei teisingą bylos nagrinėjimą. Teismas pritarė būtinybei apsaugoti privatų asmens gyvenimą nuo nepagrįsto kišimosi, tačiau tuo pačiu pripažino, jog ši teisė nėra absoliuti ir gali būti ribojama viešojo intereso naudai. Šioje byloje padaryta išvada, kad šie straipsniai nebus pažeisti ir advokatai turi būti atleidžiami nuo profesinės paslapties apsaugos pareigos, kai konstatuojami tokie faktai:

1. advokatai klientui teikia teisinės konsultacijas, kurios susijusios su pinigų plovimo klausimais;
2. advokatai žino, kad klientas prašo teisinių konsultacijų būtent tokiais tikslais;

---

¹ 1991 m. birželio 10 d. Europos Tarybos Direktyva 91/308/EEB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui, kuri iš dalies keista Europos Tarybos 2001 m. gruodžio 4 d. direktyva 2001/97/EB (Antroji direktyva dėl kovos su pinigų plovimu).

² Prancūzijos Valstybės Tarybos 2008 m. balandžio 10 d sprendimas byloje *Conseil national des barreaux, Conseil des barreaux europeens ir kt.* Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis. 2008, nr. 4 (14), p. 204-207.

3. profesinės paslapties atskleidimas pateisinamas dėl viešojo intereso apsaugos, siekiant efektyviai kovoti su pinigų plovimu.

Taigi, būtinas balanso įtvirtinimas tarp privačių interesų – konfidencialios informacijos – apsaugos bei viešojo intereso užtikrinimo.

1. 1. 3. RŪPESTINGUMO PAREIGOS PAŽEIDIMAS - APLAUDUS PROFESINIŲ PAREIGŲ VYKDYMAS

Rūpestingumo pareigą galima apibrėžti kaip pareigą nepadaryti kitam asmeniui žalos dėl aplaidaus elgesio. Atsakomybės už aplaidų elgesį iškyla tada, jei tenkinamos šios sąlygos:

1. rūpestingumo pareiga (angl. – *duty of care*) turi būti nustatyta ir egzistuoti tarp ieškovo ir atsakovo. Rūpestingumo pareiga nustato individualias atsakomybės ribas¹, todėl negalima kalbėti apie aplaidumą, jei pareiga iš viso nebuvo nustatyta;

2. atsakovas turi pažeisti nustatytą rūpestingumo pareigą;

3. atsakovo pareigų neatlikimas sąlygoja žalos atsiradimą ir tokia žala turi būti teisiškai pripažinta, įrodyta, kad ji egzistuoja, t. y. konstatuojamas žalos faktas².

JAV mokslininkai rūpestingumo pareigą traktuoja kaip bendros fiduciarinės pareigos dalį: fiduciarinė pareiga apibūdinama kaip trijų pareigų – lojalumo, sąžiningumo (angl. – *good faith*) ir rūpestingumo – triada³.

Nicholas J. McBride išskiria du požiūrius į rūpestingumo pareigas⁴. Pirmąjį jis vadina ciniškuoju požiūriu. Asmuo A turi tam tikrą pareigą asmeniui B nedaryti veiksmų X tam tikroje situacijoje. A turi atlyginti atsiradusius nuostolius B, jei nuostoliai atsirado dėl to, kad A nerūpestingai padarė veiksmus X.

Kitas požiūris vadinamas idealistiškuoju, kuriam ir pritaria autorius. Asmuo A turi pareigą asmeniui B nesielti tam tikru būdu, t. y. yra pareiga neatlikti tam tikrų veiksmų X. A pagindinė pareiga – būti pakankamai rūpestingu ir nepadaryti veiksmų X, kurie gali sąlygoti nuostolių atsiradimą asmeniui B. Jei A pažeidžia tokias nustatytas pareigas, atsiranda antroji pareiga – atlyginti atsiradusius nuostolius. Taigi, skirtumas tarp šių dviejų požiūrių yra toks – pirmu atveju teigiama, kad yra vienintelė pareiga – atlyginti

¹ JANSEN, Nils. Duties and Rights in Negligence: A Comparative and Historical Perspective on the European Law of Extracontractual Liability. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2004, No. 3, Vol. 24, p. 468.

² DAVIES, Mark. *Solicitors' Negligence and Liability*. Oxford, 2008, p. 36.

³ ČERKA, Paulius. Ar vakarų valstybių teisėje valdymo organams nustatyti rūpestingumo pareigos (duty of care) principai ir standartai taikytini Lietuvos bendrovių teisei? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2002, nr. 1, p. 60 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr1/03-Cerka.pdf>>.

⁴ McBRIDE, J. Nicholas. Duties of Care – Do they Really Exist? *Oxford Journal of Legal Studies*, 2004, vol. 24, no. 3, p. 418 - 419.

atsiradusius nuostolius. Toks požiūris yra per siauras¹. Antruoju atveju išskiriamos dvi pareigos: pirmoji, kuri yra pagrindinė – elgtis rūpestingai ir nepažeisti nustatytos pareigos, o antroji, kuri įvardijama kaip šalutinė – atlyginti nuostolius², kurie atsiranda dėl nustatytų pareigų pažeidimų. Žalos kompensavimas yra antrinė pareiga, atsirandanti iš pirmosios pareigos pažeidimo³. Požiūris, kad egzistuoja tik viena pareiga (nedaryti žalos kitam asmeniui) kritikuojamas kitų autorių⁴.

Nerūpestingumu pripažįstama:

1. aplaidumas;
2. rūpestingumo stoka;
3. atidumo stoka.

Ne kiekviena baristerio padaryta klaida gali būti pripažinta nerūpestingumu. Tik tokia, kurios nebūtų padaręs tos pačios profesijos vidutinis gerai informuotas profesionalas⁵. Anglijos teismų praktikoje (šis pavyzdys susijęs su gydytojų profesine atsakomybe) pripažįstama, kad jei asmuo laiko save turinčiu specialius sugebėjimus ir žinias, ir pacientą, kuris kreipėsi į jį, priima kaip turėdamas tokius specialius sugebėjimus ir žinias, o pacientas sutinka su siūlomu gydymu, gydytojas turi pareigą šį pacientą gydyti apdairiai, rūpestingai, kruopščiai, naudodamas savo žinias ir sugebėjimus⁶.

Bendrosios teisės sistemos valstybėse formuojamas vidutinio, protingo asmens standartas (*bonus pater familias* testas). Kontinentinės teisės valstybėse taikomas maksimalių⁷ pastangų kriterijus, kuris reiškia, kad asmuo privalo veikti kaip protingas, profesionalus ir rūpestingas tos srities profesionalas.

---

¹ HALPIN, Andrew. Rights, Duties, Liabilities, and Hohfeld. *Legal Theory*, Cambridge University Press, 2007, no. 13, p. 23.

² JAFFEY, Peter. Liabilities in Private Law. *Legal Theory*. Cambridge University Press, 2008, vol. 14, no. 4, p. 234.

³ JANSEN, Nils. Duties and Rights in Negligence: A Comparative and Historical Perspective on the European Law of Extracontractual Liability. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2004, vol. 24, no. 3, p. 457.

⁴ HOWARTH, David. Many Duties of Care – Or A Duty of Care? Notes from Underground. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2006, vol. 26, no. 3, p. 449 - 450.

⁵ JACKSON, Rupert M., POWELL, John L. *Professional negligence*. London: Sweet & Maxwell, 1987, p. 280-281.

⁶ KENNEDY, I., GRUBB, A. *Medical Law: Text with Materials*. 2 nd Ed. London, etc, 1994, p. 400.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje *Arūnas Mileris ir Valė Kilipienė v. viešoji įstaiga Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, Sveikatos apsaugos ministerija*, Nr. 3K-3-511/2004, kat. 39.2.3; 94.2.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *Rūtos Berželionytė v. Vilniaus universiteto Santariškių klinikos*, Nr. 3K-3-556/2005, kat. 44.5.2.15.

2. KALTĖ

Kaltės samprata yra reglamentuojama LR CK 6.248 straipsnyje, kuriame nurodyta, kad civilinė atsakomybė atsiranda tik kai įpareigotas asmuo yra kaltas, išskyrus įstatymų ar sutarties numatytus atvejus, kai atsakoma be kaltės. Tokie atvejai, kai asmuo atsako nesant jo kaltės, vadinami griežta arba objektyvia atsakomybe.

Kiekvienas asmuo turi teisę nepatirti žalos dėl kitų asmenų kaltės, tačiau nė vienas nesame nuo to apsaugoti. Jeigu sukeliama žala, atsiranda pareiga kompensuoti atsiradusius nuostolius¹. Tačiau, kaip jau minėta, civilinė atsakomybė atsiranda tik esant visoms civilinės atsakomybės sąlygoms (neteisėtiems veiksams, kaltei, žalai ir priežastiniam ryšiui).

Teisinė atsakomybė gali būti taikoma tik už kaltą veiką. Skolininko kaltė yra preziumuojama, todėl pastarajam pereina įrodinėjimo pareiga. Jis turi įrodyti, kad nėra kaltas dėl atsiradusios žalos. Jeigu skolininko elgesys konkrečioje situacijoje, nors ir neužtikrino žalos nepadarymo, bet buvo toks kryptingas, kad siekė išvengti žalos, buvo toks intensyvus (jeigu tai veikimas), kiek tai normaliai reikalaujama ar priimtina toje situacijoje, arba buvo tiek pasyvus (neveikimas), kiek nuo skolininko ir jo kontroliuojamų asmenų protingai vertinant priklausė, o žala atsiradusi dar nuo kitų aplinkybių² – to pakanka įrodyti, kad pastarųjų aplinkybių įtaka buvo didesnė. Taip paneigiama skolininko preziumuojama kaltė.

Pagal Prancūzijos civilinį kodeksą bet koks įstatymo pažeidimas suponuoja kaltės buvimą, o kaltė sutapatinama su neteisėtais veiksmais. Vokietijos teisės doktrina, įstatymai bei teismų praktika veikslių (neveikimo) neteisėtumą ir žalą padariusio asmens kaltę skiria kaip dvi savarankiškas civilinės atsakomybės sąlygas³. Vokietijoje skiriamas objektyvus veikslių neteisėtumas ir subjektyvus veikslių neteisėtumas, kuris įvardijamas kaip kaltė⁴. Klientas turi įrodyti advokato neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį tarp neteisėtų veikslių ir atsiradusios žalos, bet neprivalo įrodyti advokato kaltės. Kai kreditorius įrodo neteisėtus veiksmus, paneigiamas egzistavęs sąžiningumas. Paneigus objektyvų sąžiningumą, laikoma, kad asmuo yra subjektyviai nesąžiningas – kaltas.

Civilinė atsakomybė yra turtinė, pirmiausia kompensacinio pobūdžio. Todėl kaltė civilinėje teisėje suprantama kitaip, negu teisės šakose, reguliuojančiose asmeninio

---

¹ HANDFIELD, Toby; PISCIOTTA, Trevor. Is the Risk – Liability Theory Compatible with Negligence law? *Legal Theory*, 2005, vol. 11, no. 4, p. 387.

² NORKŪNAS, Algis. Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas. *Jurisprudencija*, 2002, Nr. 28 (20), p. 114.

³ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995. P. 223.

⁴ International Encyclopedia of Comparative Law. Vol. XI, Part 1, Chp. 2, p. 16.

poveikio siekiančių sankcijų taikymą (baudžiamojoje, administracinėje, darbo teisėje). Civilinėje teisėje nėra svarbus žalą padariusio asmens veiksmų vidinis vertinimas, asmens požiūris į savo veiksmus, į jų pasekmes bei asmens elgesio visuomeninis įvertinimas. Į pirmą eilę iškeliamas žalą padariusio asmens faktinio elgesio ir tam tikro elgesio standarto santykis¹.

Jau minėto 6. 248 straipsnio trečioje dalyje pasakyta – laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina. Nustatant kaltę, kaip civilinės atsakomybės sąlygą, reikia remtis protingumo standartu, sąžiningumo bei profesinio rūpestingumo kriterijais.

Sprendžiant dėl profesines funkcijas vykdančio antstolio kaltės turi būti įvertinta, ar jis ėmėsi visų jam prieinamų teisėtų priemonių savo veiksmų teisėtumui užtikrinti². Antstolio kaltės ribas nustato bendrasis teisės principas, kad iš nieko negali būti reikalaujama to, kas yra neįmanoma. Civilinės atsakomybės instituto kontekste tai reiškia, kad atsakovas galėjo (turėjo) žinoti, jog jo veiksmai neteisėti ir yra dėl jų kaltas.

Kalte (angl. *fault*; pranc. *faute*; vok. *Verschulden*) yra laikomas asmens nesugebėjimas elgtis taip, kaip galima protingai iš jo tikėtis – asmens veiksmai neatitinka objektyvių elgesio standartų. Objektyvus elgesio neatitikimas reikiamam apdairumo laipsniui, kuris buvo būtinas konkrečiose aplinkybėse, kad asmuo nepadarytų žalos, sąlygoja asmens kaltės atsiradimą. Jei toje pačioje situacijoje kitas asmuo būtų pasielgęs kaip bet kuris kitas pakankamai apdairus ir rūpestingas asmuo ir išvengęs žalos, vadinasi žalą padaręs asmuo yra kaltas.

Įstatyme įtvirtinta objektyvi kaltės samprata – reikia vertinti ne asmens psichikos, psichologinę būklę, o jo elgesį remiantis apdairaus, rūpestingo, atidaus žmogaus (*bonus pater familias*) elgesio standartu³.

Kaltės samprata suprantama kitaip, nei baudžiamojoje ar administracinėje teisėje, nes civilinės atsakomybės pagrindinė funkcija yra kompensacinė⁴, todėl kaltė civilinėje teisėje suprantama ne subjektyvia, bet objektyvia prasme⁵. Taigi, kaltė teisine prasme nėra

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. nutarimo Nr. 27 dėl teismų praktikos taikant įstatymus dėl atlyginimo turtinės žalos, padarytos eismo įvykio metu, apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika 2000, nr. 13, p. 241.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Omė“ v. antstolis D. J., Nr. 3K-3-328/2008, kat. 44.2.1, 44.2.4.1, 44.5.2.17, 126.5 (S).

³ MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p.339.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 1999 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje L.Kazlauskienė v. Vilniaus m. 12-ojo notarų biuro notarė D.Jungevičienė ir Lietuvos -Vokietijos draudimo įmonė UAB"Drauda", Nr. 3K-3-398/1999, kat. 7.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje L. M. Sandienė v. Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninė, Nr. 3K-3-1140/2001, kat. 39.6.2.12.

tapati kaltei moraline prasme. Moraline prasme kalbę ir jos laipsnį nulemia paties asmens požiūris į tam tikrus vykstančius įvykius bei jo atliekamus veiksmus, o teisine prasme asmens išorinis veiksmų vertinimas vyksta pagal objektyvius elgesio standartus. Teismui konstatavus, kad nėra asmens kaltės dėl nusikalstamų veiksmų, kuriuos jis atliko, tai nereiškia, kad nėra ir jo kaltės civilinės atsakomybės prasme¹.

2. 1. PROFESINIO RŪPESTINGUMO STANDARTAS

Rūpestingumo pareiga galioja absoliučiai kiekvienam, tačiau šios pareigos laipsnis, turinys bei pobūdis nėra vienodas visiems asmenims. Atsižvelgus į asmens specialybę, profesiją, atliekamą darbą bei kvalifikaciją, šios pareigos laipsnis gali kisti. Taigi, advokatui keliama rūpestingumo pareiga turi ypatumų ir skiriasi nuo bendrųjų reikalavimų.

Landgericht of Dusseldorf byloje teismas konstatavo, kad profesionaliai pasirengusiems vadovams, tokiems kaip bankininkai, auditoriai ar teisininkai, turi būti taikomas aukštesnis elgesio standartas². Šių profesijų darbo specifika sąlygoja jų civilinės atsakomybės atsiradimo pagrindus ir jos ypatumus³.

Kaip jau minėta, pareigos pažeidimas galimas tokiu atveju, jei išvis tokia pareiga egzistavo tarp šalių. Jeigu asmuo yra kaltinamas padaręs žalą kitam asmeniui dėl aplaidumo, tai, visų pirma, reikia nustatyti, ar buvo nustatyta taip vadinama rūpestingumo pareiga, ar ne. Teismų praktikoje dažniausiai yra suformuojamas tam tikras standartas, kuriuo tolesnėse bylose yra sekama. Rūpestingumo pareigos klausimas nekliamas, jei bylos aplinkybės panašios į prieš tai buvusias – veiklos sritis bei diapozonas yra sąlyginai tapačios⁴. Koks elgesio standartas turi būti taikomas advokatams – vidutinio protingo žmogaus ar asmens dedančio maksimalias pastangas? Tai išsiaiškiname remiantis kitų profesijų atstovams formuojamu standartu.

---

¹ NORKŪNAS, Algis. Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas. *Jurisprudencija*, 2002, nr. 28 (20), p. 115.

² ČERKA, Paulius. Ar vakarų valstybių teisėje valdymo organams nustatyti rūpestingumo pareigos (duty of care) principai ir standartai taikytini Lietuvos bendrovių teisei? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2002, nr. 1, p. 64 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr1/03-Cerka.pdf>>.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje *M.D.Pečiūrienė v. R.Butkauskaitė, A.Urbonienė, UADB "KDK Draudimas"*, Nr. 3K-3-336/2000, kat. 62.

⁴ GRAZIANO, Thomas Kadner. Loss of Chance in European Private Law. „All or Nothing“ or Partial Liability in Cases of Uncertain Causation. *European Review of Private Law*. Kluwer Law International BV, 2008, vol. 16, no. 6, p. 1013.

LAT 2003 m. rugsėjo 3 d. bylos aplinkybės¹: pasinaudojus suklastotais dokumentais nenustatytas asmuo sudarė su ieškove paskolos sutartį, o notaras tokią sutartį patvirtino. Dėl tokių notarės veiksmų ieškovė patyrė žalą. Notarė nenustatė dokumentus pasirašiusių asmenų tapatybės ir taip pažeidė notariato įstatymo reikalavimus. Šioje byloje teismas padarė keletą svarbių išvadų.

Pirma, notarai vykdydami savo pareigas, privalo ne formaliai atlikti notarinius veiksmus, bet veikti taip, kad asmenų teisėtų interesų apsauga būtų užtikrinta realiai, o tam reikia imtis ne tik paprasčiausių priemonių, bet visų galimų, kurios notarams yra prieinamos. Teismas įvardino dviejų rūšių priemones, kuriomis yra pasiekiamas rezultatas: paprasčiausios ir visos galimos. Pirmosios atliekamos bet kuriuo metu, bet kokiam notariniam veiksmui, jos yra savaime suprantamos. Antrosios pritaikomos, tokiu atveju, kai situacija yra sudėtingesnė – notaras siekdamas apsaugoti ir nepadaryti žalos, privalo jas panaudoti, kaip papildomą asmens interesų apsaugos priemonę.

Ar taikytina civilinė atsakomybė už notaro padarytą neatidumą, sprendina pagal tai, ar šis asmuo padarė viską, ko yra protinga iš jo reikalauti². Vadinasi neužtenka akklai vykdyti įstatymo reikalavimus, taip pat reikia atsižvelgti į susidariusias situacijos aplinkybes ir kiekvienu atveju nuspręsti – ar pakanka vadovautis įstatymo normomis, ar esant ypatingai situacijai įdėti daugiau pastangų nei yra reikalaujama.

Antras argumentas, kurį nurodė teismas – būtina dėti maksimalias pastangas ir pasitelkti visas priemones, neprieštaraujančias įstatymui, kad šios funkcijos būtų atliktos tinkamai. Taigi, kaltė eliminuojama, jei buvo imtasi maksimalių atidumo, atsargumo, rūpestingumo priemonių – konkrečioje situacijoje asmuo buvo *bonus pater familias*. Teismas jau aiškiai pasako, kad taikomas standartas yra maksimalių³, o ne vidutinių pastangų.

Dar vienas pavyzdys, susijęs su gydytojų profesine civiline atsakomybe⁴. Ieškovai kaltino gydytojus ir teigė, kad dėl pastarųjų nusikalstamo nerūpestingumo nebuvo laiku nustatyta ligos diagnozė ir tai lėmė nukentėjusiosios mirtį. Sprendime teismas išaiškino,

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. rugsėjo 03 d. nutartis civilinėje byloje *R. Levandauskas, V. Levandauskienė v. Z. Sinkevičienė, Kauno miesto 7 - ojo notarų biuro notarė J. Valevičienė, Kauno miesto 20 - ojo notarų biuro notarė R. Valentiejienė*, Nr. 3K-3-764/2003, kat. 39.2.2, 39.9.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje *Narakiene v. R. Vitkus, R. Butkauskaitė, 222-ajai Daugiabučių namų savininkų bendrija*, Nr. 3K-3-127/2003, kat. 39.2.3.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje *Daiva Bagdonienė v. Jevgenijus Ivanovas, Vilniaus miesto 4-ojo notarų biuro notarė Aldona Adomaitienė, AB "Lietuvos draudimas"*, Nr. 3K-3-371/2004, kat. 39.4; 39.6.2.13.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje *O. Rysis, M. Rysytė, V. Rysytė, J. Komarova ir N. Komarovas v. Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos, Viešoji įstaiga Vilniaus infekcinė universitetinė ligoninė*, Nr. 3K-3-16/2004, kat. 39.6.2.12.

kad profesinę civilinę atsakomybę gali lemti bet kuri, net ir pati lengviausia kaltės forma. Pakankamas atsakomybės pagrindas yra paties mažiausio laipsnio neapsižiūrėjimas, neatidumas ar net klaida. Profesinė klaida yra labiau specifinės atsakomybės elementas, kuris gali būti teisę pažeidžiantis arba į tokį pažeidimą panašus, bet visada išlieka profesinė klaida. Taigi, net ir pati lengviausia kaltės forma – nepakankamas atidumas, klaida ir panašios kaltės formos lemia subjekto civilinę atsakomybę¹.

Profesionalo veiksmai vertinami taikant griežtesnius atidumo, rūpestingumo, dėmesingumo ir atsargumo standartus. Gydytojas turi pareigą užtikrinti, kad prievolė būtų vykdoma dedant maksimalias pastangas, t. y. užtikrinti maksimalų atidumo, rūpestingumo, atsargumo ir kvalifikuotumo laipsnį. Taip pat pasakyta, kad profesinės etikos taisyklių pažeidimas tolygus profesionalo kaltei. Suformuluota taisyklę patvirtina ir kitos bylos, susijusios su gydytojų profesine atsakomybe².

LAT 2008 m. spalio 14 d. byloje³ buvo sprendžiamas šalių ginčas dėl turinės ir neturinės žalos atlyginimo pacientui, patyrusiam traumą lignoninėje, t. y. dėl gydymo įstaigos atsakomybės už tinkamų sąlygų, kad būtų išvengta besigydančių lignonių traumų, sudarymą ir už tinkamą gydymą po to, kai atsitiko nelaimingas įvykis, kurio metu pacientas susižalojo.

Teismas pasisakė, kad nesant aiškių medicininių duomenų, kaip tinkamai turėtų būti gydoma patirta trauma, susidarius situacijai, kai iš skirtingų įrodinėjimo priemonių gauti duomenys yra prieštaringi, teismas neturi pagrindo vadovaudamasis ekspertų nuomone, daryti išvadų apie gydymo adekvatumą ir tinkamumą, o turi įvertinti tai, ar gydymo įstaiga ir jos darbuotojai šioje konkrečioje situacijoje dėjo maksimalias atidumo, rūpestingumo, dėmesingumo, atsargumo pastangas, remdamiesi profesine kvalifikacija. Tai, kad profesinę atsakomybę gali lemti net pati lengviausia kaltės forma, nereiškia, jog galima atsakomybė apskritai be kaltės, todėl kasacinio skundo argumentai dėl gydytojų profesinei atsakomybei taikytinų standartų vertinant asmens higienai skirtų patalpų saugumą, nenustačius pažeidimų, netenka teisinės reikšmės ir šioje byloje neanalizuotini. Byloje įrodytos visos atsakovo deliktinės civilinės atsakomybės sąlygos – neteisėti veiksmai, kaltė (jos prezumpcija nepaneigta, be to, profesinės atsakomybės standarto neatitinkantys veiksmai negali būti pripažinti atliktais be kaltės), priežastinis ryšys, žalos faktas.

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vileka” v. AB bankas „Snoras“* Nr. 3K-3-1345/2000, kat. 43.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje *L. Zdanys, M. Zdanys, V. Zdanienė, G. Zdanys v. VšĮ Marijampolės lignoninė*, Nr. 3K-3-255/2005, kat. 44.2.4.2; 44.8; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje *A. Daukantas, A. Daukantienė v. VšĮ Kauno 2-oji klinikinė lignoninė*, Nr. 3K-3-222/2005, kat. 44.2.4.2; 44.5.2.15.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje *R. B. v. viešoji įstaiga Vilniaus universiteto lignoninės Santariškių klinikos*, Nr. 3K-3-478/2008, kat. 44.5.2.15 (S).

Šioje byloje pasakyta, kad esant prieštaravimams, neaiškumams, esant skirtingoms atliktų diagnozių išvadoms, gydytojų profesijos atstovų veiksmai privalo atitikti maksimalias atidumo, rūpestingumo, dėmesingumo, atsargumo pastangas, remiantis profesine kvalifikacija. Kitaip tariant, susidarius tokiai situacijai, kai neįmanoma nustatyti, ar buvo pažeisti tam tikrų profesionalų veiklą reglamentuojantys teisės aktai, reikia ir būtina atsižvelgti į tai, ar atitinkamos srities profesionalas veikė pagal jam nustatytus elgesio standartus: ar profesionalas buvo atidus, rūpestingas, dėmesingas. Jeigu ištyrus minėtas aplinkybes, konstatuojama kad atitinkamoje situacijoje asmuo nebuvo pakankamai rūpestingas, atidus ir t. t. – konstatuojama profesionalo kaltė.

Ar taikytina civilinė atsakomybė už notaro padarytą neatidumą, sprendina pagal tai, ar šis asmuo padarė viską, ko yra protinga iš jo reikalauti. Jeigu konkrečiu atveju notaras ėmėsi teisės aktais numatytų priemonių, atliko kitus veiksmus, kurie, nors ir nenumatyti teisės aktais, bet buvo reikalingi ir jų pagrįsta reikalauti iš notaro, manant, kad tik taip jis tinkamai atliks pareigas, tai civilinė atsakomybė, kuri taikoma kaltės pagrindu, nebūtų galima dėl kaltės paneigimo. Jeigu notaras įrodo, jog atliko viską, kad žala neatsirastų dėl aplinkybių, susijusių su jo veiksmais, tai reiškia, kad notaras kaltę paneigė.

Šias situacijas galima pritaikyti advokatų profesijos atstovams. Susikirtus skirtingoms nuomonėms, galimi skirtingi variantai, o to pasekoje atsiranda plonytė riba, kurią peržengus galimas kliento interesų pažeidimas. Būtina vadovautis maksimalių pastangų standartu – padaryti viską, kas yra įmanoma, elgtis maksimaliai rūpestingai bei dėmesingai atitinkamoje situacijoje. Kai susidariusių aplinkybių neregamentuoja teisės aktai, ir atsižvelgiant tik į teisės normas neįmanoma konstatuoti buvo kaltė ar ne, reikia iširti, ar asmuo toje konkrečioje situacijoje elgėsi maksimaliai rūpestingai.

Advokatas privalo imtis visų įmanomų, prieinamų bei teisėtų priemonių, kurių pagalba ginami kliento interesai. Kiekvienas besikreipiantis asmuo į advokatą tikisi kompetetingos, efektyvios teisinės pagalbos jiems rūpimais klausimais. Jei advokatas tokios pareigos nevykdo ar vykdo netinkamai, jis pažeidžia pagrindines pareigas, nustatytas sutartyje su klientu. Būtent tos pareigos, kurios yra nustatytos tokioje sutartyje tarp advokato ir kliento, reiškia advokato pareigą padaryti viską, kas yra įmanoma, kad būtų pasiektas geriausias, kliento interesus tenkinantis rezultatas¹.

Kaip jau minėta, bendrosios teisės sistemos valstybėse formuojamas vidutinio protingo žmogaus standartas. Šiame darbe pateiktuose pavyzdžiuose, kurie susiję su advokatu, notaru, gydytoju, antstolių profesinės civilinės atsakomybės taikymu, matome,

---

¹ GRAZIANO, Thomas Kadner. Loss of Chance in European Private Law. „All or Nothing“ or Partial Liability in Cases of Uncertain Causation. *Europe Review of Private Law*. Kluwer Law International BV, 2008, vol. 16, no. 6, p. 3576.

kad Lietuvoje yra formuojamas maksimalių pastangų standartas – tam tikros srities profesionalo veiksmai vertinami pagal aukštą kvalifikuoto ir protingai rūpestingo profesionalo elgesio standartą. Maksimalių pastangų kriterijus, sprendžiant dėl profesionalo atsakomybės, taikomas kiekvienu atveju – vadinasi maksimalias pastangas privalo dėti visi profesionalai.

2. 2. NEATSARGUMAS – KALTĖS FORMA

Kaltės formos yra tyčia ir neatsargumas. Tyčia siekiama padaryti žalą, o neatsargumas suprantamas kaip atsargumo, atidumo, rūpestingumo stoka. Tyčia pasireiškia tokiais asmens veiksmais, kuriais siekiama padaryti žalą kitam asmeniui ar jo turtui. Neatsargumas skirstomas į didelį neatsargumą ir paprastą neatsargumą. Paprastu neatsargumu pripažįstamas toks asmens elgesys, kuris neatitinka reikalaujamo elgesio standarto iš atidaus, atsargaus asmens. Dideliu neatsargumu gali būti pripažįstamas aiškių atsargumo reikalavimų ignoravimas ar saugių elgesio instrukcijų nesilaikymas bei paprasčiausių atidumo, rūpestingumo taisyklių nepaisymas¹. Kaltės forma civilinei atsakomybei atsirasti reikšmės neturi. Bet kaltės forma reikšminga sprendžiant atleidimo nuo civilinės atsakomybės, jos ribojimo ir kitus klausimus.

Lengviausia kaltės forma – bet koks neatidumas, nerūpestingumas, nedėmesingumas, nepakankamas profesinės pareigos atlikimas, profesinės etikos pažeidimas ir panašiai.² Kaltės žemiausia riba pasireiškia minimalaus atsargumo nebuvimu ar nepakankamumu³, kuris reiškia, kad skolininko pasisaugojimo laipsnis buvo per menkas, o tai lėmė žalingų padarinių atsiradimą.

LAT 2002 m. birželio 13 d. byloje⁴ teismas sprendė notaro atsakomybės klausimą. Šioje nutartyje pasakyta, kad kaltė, kaip bendroji civilinės atsakomybės sąlyga, notaro atsakomybės atveju turi ypatumą, nes reikia atsižvelgti, kad asmuo vykdo profesinę veiklą. Tokiems asmenims yra nustatyti griežtesni rūpestingumo ir atidumo reikalavimai negu paprastai. Notaro atsakomybės pagrindu gali būti paties mažiausio laipsnio neapsižiūrėjimas, neatidumas ar net klaida. Todėl profesionalas ypatingai atidžiai ir

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *Romualdas Velička, Danguolė Lionė Veličkienė v. Viešoji įstaiga Kauno 2-oji klinikinė ligoninė*, Nr. 3K-3-1180/2003, kat. 39.2.4; 39.3; 39.6.2.1.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. Vilniaus universiteto Onkologijos institutas*, Nr. 3K-3-438/2003, kat. 39.6.2.12.; 94.3.

³ NORKŪNAS, Algis. Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas. *Jurisprudencija*, 2002, Nr. 28 (20), p. 115.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *A. Skučas v. Kauno rajono 1-ojo notarų biuro notarė G. Pakerytė, Kauno rajono 2-ojo notarų biuro notarė R. Butkauskaitė, A. Povilanskienė*, Nr. 3K-7-645/2002, kat. 39.2.3.; 39.6.2.13.

rūpestingai veikdamas, atsižvelgdamas į jam taikytiną atsakomybę už mažiausią klaidą ar neapsižiūrėjimą, privalo savo veiklą organizuoti taip, kad būtų užtikrinami kliento interesai, nes priešingu atveju – nustatytos pareigos nevykdymas – yra teisinės pareigos pažeidimas¹.

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Avtandil Tokhadze v. akcinė bendrovė bankas "Snoras"* Nr. 3K-3-645/2001, kat. 58; 94.2; 103.

V. ADVOKATŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS NETAIKYMAS, APRIBOJIMAS IR ATLEIDIMAS NUO ADVOKATŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS

LR CK 6. 251 straipsnio pirmoje dalyje įtvirtintas visiško nuostolių atlyginimo principas, kuris reiškia, kad pažeidus įstatymų saugomas asmens teises ar interesus turi būti atlyginama padaryta žala. Šis principas nėra absoliutus. Sutarčių laisvės principas leidžia šalims iš anksto susitarti dėl civilinės atsakomybės taikymo ir nuspręsti:

1. patvirtinti arba patikslinti įstatymuose nustatytas atsakomybės ribas;
2. numatyti griežtesnę atsakomybę;
3. atsisakyti taikyti atsakomybę¹.

Šalių susitarimas dėl civilinės atsakomybės apribojimo ar netaikymo reglamentuojamas LR CK 6. 252 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti imperatyvai, kada ir kokie susitarimai dėl civilinės atsakomybės apribojimo ar panaikinimo yra negalimi. Tokiems atvejams priskiriami:

1. šalių susitarimai dėl civilinės atsakomybės už nuostolius (žalą), padarytus dėl skolininko tyčios ar didelio neatsargumo netaikymo ar jos dydžio apribojimo;
2. draudžiama apriboti ar panaikinti civilinę atsakomybę už sveikatos sužalojimą, gyvybės atėmimą ar neturtinę žalą.

Pirmuoju atveju, reikia nustatyti, kad buvo skolininko tyčia ar didelis neatsargumas. Jei konstatuojamas paprastas neatsargumas, tokiu atveju šalys gali susitarti dėl profesinės civilinės atsakomybės netaikymo ar apribojimo. Tačiau būtina atsižvelgti ir į antrąjį atvejį – net jei buvo konstatuotas paprastas neatsargumas nebus galima susitarti dėl civilinės atsakomybės apribojimo ar panaikinimo, jei žalos padaryta sveikatos sužalojimu, gyvybės atėmimu ar padaryta neturtinė žala.

Išvardintiems atvejams priskirtini susitarimai, kurie yra sudaryti dar prieš padarant žalą. Pavyzdžiui, advokatas į teisinių paslaugų teikimo sutartį įtraukia punktą, kuris numato, kad teikdamas tokias paslaugas ir dėl didelio neatsargumo padaręs klientui žalos, neatsakys, t. y. civilinė atsakomybė nebus taikoma. Tokia nuostata sutartyje negalima. Paminėta teisės norma netaikoma tada, kai žala padaryta, o tarp šalių kilęs ginčas jau yra spendžiamas. Šalys gali sudaryti taikos sutartį ir numatyti kitokių nuostolių paskirstymą, apriboti profesinę civilinę atsakomybę ir panašiai.

---

¹ LAZAUSKAITĖ, Rūta. Susitarimų dėl sutartinės atsakomybės ribojimo teisinė prigimtis. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2010, 1 (5), p. 170 [žiūrėta 2010 – 03 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=84167>.

Šalys gali susitarti¹:

1. kad profesinė civilinė atsakomybė nebus taikoma;
2. nustatyti tam tikras profesinės civilinės atsakomybės ribas.

Kaip jau minėta, civilinėje teisėje galioja visiško nuostolių atlyginimo principas – nuostoliai turi būti atlyginti visiškai – kreditorius turi būti gražinamas į pradinę iki pažeidimo buvusią padėtį. Klientas ir advokatas sutartyje gali numatyti ribotos civilinės atsakomybės taikymo galimybę: šalies atsakomybė nėra visiškai pašalinama, o tik apribojama tam tikru dydžiu. Pavyzdžiui, gali būti nustatyta, kad žalos atsiradimo atveju bus atlyginami tik tiesioginiai nuostoliai, nustatomas maksimalus atlyginamų nuostolių dydis, nurodoma, kad negautos pajamos nebus atlyginamos ir panašiai.² Žinoma, tokie susitarimai negali pakeisti imperatyvių teisės normų reikalavimų.

LR CK 6.253 straipsnyje nurodyti atvejai, kada civilinė atsakomybė netaikoma arba asmuo gali būti visiškai ar iš dalies nuo jos atleistas. Tokiems atvejams priskiriama: nenugalima jėga, valstybės veiksmai, trečiojo asmens veiksmai, nukentėjusiojo asmens veiksmai, būtinasis reikalingumas, būtinoji gintis, savigyna. Kai kurių čia paminėtų pagrindų advokatų profesinei civilinei atsakomybei pritaikyti praktiškai neįmanoma. Kai kuriuos aptarsime plačiau.

Nenugalima jėga. LR CK 6.212 straipsnyje pasakyta, kad šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties įvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar pasėkmių atsiradimui. Nenugalimos jėgos aplinkybes kvalifikuoja tokie požymiai³:

- 1) aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti;
- 2) dėl susidariusių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti;
- 3) šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo užkirsti joms kelio;
- 4) šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimo rizikos.

Prancūzijos teisės doktrinoje ir teismų praktikoje nenugalima jėga nepripažįstama, jeigu galimybė įvykdyti prievolę išlieka ir įvykiui atsitikus, tačiau jos vykdymas sukeltų

---

¹ MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 348.

² LAZAUSKAITĖ, Rūta. Susitarimų dėl sutartinės atsakomybės ribojimo teisinė prigimtis. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2010, 1 (5), p. 174 [žiūrėta 2010 – 03 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=84167>.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje *Laura Šatraitytė v. UAB "Paira"*, Nr. 3K-3-931/2003, kat. 39.3; 56.1.

skolininkui papildomas išlaidas ar kitokius sunkumus. Prancūzijos teismai į tokį motyvą neatsižvelgia ir nenugalima jėga nepripažįsta¹.

Pareiškus ieškinį dėl nuostolių atlyginimo skolininkas, šiuo atveju advokatas, gali gintis nuo tokių pareiškų reikalavimų pateikdamas vieną iš aukščiau nurodytų pagrindų. Įrodęs vieną iš tokių civilinės atsakomybės gynybos būdų, gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės taikymo.

Reikia skirti sąvokas: profesinės civilinės atsakomybės netaikymas ir atleidimas nuo profesinės civilinės atsakomybės. Pirmuoju atveju profesinė civilinė atsakomybė advokatui neiškyta todėl, kad nėra tenkinamos visos civilinės atsakomybės sąlygos. Pavyzdžiui, nenustatoma asmens kaltė, priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos. Advokatų profesinės civilinės atsakomybės netaikymas yra platesnė sąvoka, nei atleidimas. Atleidimas nuo civilinės atsakomybės apima tik atvejus, kai yra atitinkamos civilinės atsakomybės sąlygos, tačiau atsakovas įrodo esant vieną iš pagrindų, dėl kurių jis visiškai ar iš dalies gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės².

2006 m. birželio 5 d. bylos³ aplinkybės: ieškovės nurodė, kad įvykusiose varžytynėse jos įsigijo butą. Klaipėdos miesto apylinkės teismas panaikino varžytynių aktą ir pripažino varžytynes neįvykusiomis. Ieškovės teigė, kad dėl to, jog varžytynės buvo pripažintos neįvykusiomis, jos dėl atsakovės – antstolės – neteisėtų veiksmų patyrė žalą. Ieškovės taip pat nurodė, kad įneštus už butą pinigus, antstolė gražino tik praėjus daugiau nei metams. Šiuo laikotarpiu ieškovės negalėjo naudotis savo pinigais ir dėl to patyrė žalą.

Antstolė teigia, kad žemesniųjų instancijų teismai neįvertino tos aplinkybės, kad pinigine prievole ieškovėms gražinti už iš varžytynių parduotą butą sumokėtus pinigus atsirado dėl pačių ieškovių (nukentėjusiųjų) veiksmų. Jos manymu, teismai bylą nagrinėję žemesniųjų instancijų teismai turėjo taikyti CK 6.253 straipsnio 5 dalį ir atleisti antstolę nuo civilinės atsakomybės.

LAT padarė išvadą, kad kasatorė nepagrįstai teigia, jog ieškovės, savo noru dalyvaudamos varžytynėse ir iš varžytynių pirkdamos turtą, prisiėmė riziką patirti nuostolių. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad antstolio profesinei veiklai keliami aukšti kvalifikaciniai reikalavimai ir jo, kaip valstybės įgalioto asmens, veikla privalo būti tik teisėta ir nepažeisti vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Turto pardavimas iš varžytynių, kaip ir visas vykdymo procesas, yra tiksliai ir aiškiai reglamentuotas

---

¹ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 250.

² MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003, p. 350.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje *L. G. ir G. I. v. antstolė Asta Rimaitė Žičkuvienė*, Nr. 3K-3-373/2006, kat. 35.3.6; 44.3 (S).

imperatyviosiomis proceso teisės normomis. Dėl to asmuo, įsigydamas turtą iš varžytynių, tikisi, kad antstolis, kaip valstybės įgaliotas asmuo, maksimaliai užtikrins turto pardavimo iš varžytynių teisėtumą. Remiantis išdėstytais teiginiais, atmetamas kasacinio skundo argumentas, kad ieškovės, dalyvaudamos varžytynėse, prisiėmė nuostolių atsiradimo riziką, nes jis prieštarauja turto pardavimo iš varžytynių esmei ir tikslams.

IŠVADOS

1. Advokatų kaip savo srities profesionalų, veiklos kokybiškumas yra preziumuojamas, todėl jų veiklai taikomi didesni, reiklesni elgesio standartai, o rūpestingumo pareigos turinys ir pobūdis yra specifiniai.
2. Advokatų rūpestingumo pareigos buvimas nustatomas atsižvelgiant į visas aplinkybes, kurios leistų spręsti, ar advokatas žinojo, ar protingai galėjo numatyti, kad asmuo gali remtis jo išvada priimdamas tam tikrus sprendimus, todėl advokatų deliktinė atsakomybė tretiesiems asmenims gali atsirasti nustačius, kad egzistavo pareiga jų atžvilgiu elgtis rūpestingai ir ji buvo pažeista.
3. Teisinės pareigos nėra orientuotos į apibrėžtą rezultatą, todėl advokatų profesinės civilinės atsakomybės taikymas priklausys ne nuo to, ar advokatas pasiekė kliento reikalaujamą tikslą, bet nuo to, ar buvo įdėtos visos įmanomos pastangos konkrečiam rezultatui pasiekti.
4. Advokato veikla grindžiama balanso įtvirtinimu tarp kliento interesų patenkinimo ir teisingumo įgyvendinimo, todėl šių profesionalų veiksmams taikomi ne tik bendražmogiški, bet ir specialūs elgesio standartai, todėl advokatų profesinė civilinė atsakomybė gali kilti ne tik tada, kai pažeidžiami specialūs standartai, nustatyti advokatūros veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, bet taip pat ir profesinės etikos taisyklėse.
5. „Gilios kišenės“ doktrinos pagrindu advokatas yra atsakingas ne tik už savo, bet ir už trečiųjų asmenų, kuriuos pasitelkė, kaltus veiksmus, todėl netiesioginės civilinės atsakomybės atveju neteisėti veiksmai turi būti nustatomi ne tik asmenų, padariusių žalą, veiksmuose, bet ir juos kontroliuojančio asmens veiksmuose, kurie dažniausiai pasireiškia neteisėtu neveikimu – pareigos kontroliuoti ir prižiūrėti kitą asmenį nevykdymu ar netinkamu vykdymu.
6. Anglijos teismų praktikoje ne kiekviena advokato padaryta klaida laikoma nerūpestingumu, o tik tokia, kurios nebūtų padaręs tos pačios profesijos vidutinis, gerai informuotas profesionalas. Remiantis kitų profesijų atstovams suformuotais elgesio standartais, Lietuvoje advokato kaltė eliminuojama, jei konstatuojama, kad asmuo elgėsi pagal aukštą kvalifikuoto ir protingai rūpestingo profesionalo elgesio standartą, t. y. ėmėsi maksimalių atidumo, rūpestingumo, atsargumo priemonių.
7. Advokato kaltė paneigiama, jeigu įrodoma, kad profesionalas ėmėsi ne tik teisės aktais numatytų, savaime suprantamų, jo veiklai taikomų, elgesio standartų, bet visų galimų, kurie jam yra prieinami ir būtini konkrečioje situacijoje.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

I. Teisės norminiai aktai:

1. Europos Sąjungos advokatų profesinės etikos kodeksas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009 – 11 – 20]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=esaekod> >.
2. 1991 m. birželio 10 d. Europos Tarybos Direktyva 91/308/EEB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui, kuri iš dalies keista Europos Tarybos 2001 m. gruodžio 4 d. direktyva 2001/97/EB (Antroji direktyva dėl kovos su pinigų plovimu).
3. Lietuvos Respublikos advokatų etikos kodeksas. Valstybės žinios, 2005, Nr. 130 – 4681.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 37-1341, Nr. 46.
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262.
6. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 64-2569.
7. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2004, Nr. 50 – 1632.
8. Lietuvos advokatūros statutas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 95-2753.
9. Solicitors' Code of Conduct 2007 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą: <<http://www.sra.org.uk/rules/>>.

II. Specialioji literatūra:

1. AMBRASIENĖ, Dangutė, et al. *Civilinė teisė. Prievolių teisė*: vadovėlis. Vilnius: LTU Leidybos centras, 2004.
2. ANDRIKIS, Rimas. Trumpos pastabos advokatų profesinės etikos klausimu. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2008, nr. 1 (26), p. 10 – 11 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: < <http://www.advoco.lt/?item=la> >.
3. Anns v. London Borough of Merton [1978] AC 728 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 03 – 21]. Prieiga per internetą: <<http://www.a-level-law.com/caselibrary/ANNS%20v%20MERTON%20LONDON%20BOROUGH%20COUNCIL%20%5B1978%5D%20AC%20728%20-%20HL.doc>>.
4. ATIYAH P. S. *An Introduction to the Law of Contract*. Fourth edition. Clarendon Law Series, s.a.
5. BALNIENĖ, Eglė. Aktualūs advokatūros statuso pokyčiai Lietuvoje. *Teisė*. 2005, Nr. 57. P. 7 – 17.

6. BARTKUS, Gintautas. Advokatų profesinė bendrija – juridinio asmens požymiai. *Lietuvos advokatūra*. [interaktyvus]. 2007, nr. 2 (23), p. 3 – 5 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
7. BARTKUS, Gintautas. Advokatų profesinė bendrija – juridinio asmens požymiai. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2007, nr. 3 (24), p. 4 – 5 [žiūrėta 2010-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
8. BULKA, Saulius. Profesinės civilinės atsakomybės draudimo sampratos bei tiesioginės paskirties įgyvendinimo problema. *Jurisprudencija*, 2001, Nr. 19 (11), p. 62 – 70.
9. CABRELLI, David. The Implied Duty of Mutual Trust and Confidence: An Emerging Overarching Principle? *Industrial Law Journal*, 2005, vol. 34, no. 4, p. 284 – 307.
10. CORNELL, Robert. Profesinio elgesio kodeksas. *Justitia*, 1996, Nr. 1, p. 27 – 28.
11. ČERKA, Paulius. Ar vakarų valstybių teisėje valdymo organams nustatyti rūpestingumo pareigos (duty of care) principai ir standartai taikytini Lietuvos bendrovių teisei? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2002, nr. 1, p. 57 – 75 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr1/03-Cerka.pdf>>.
12. DAVAINIS, Darius. Are European in – House Counsel Covered by the Attorney – Client Privilege? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2004, nr. 4 (1), p. 11 – 24 [žiūrėta 2010 – 03 - 02]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr4/02-Davainis.pdf>>.
13. DAVIES, Mark. *Solicitors' Negligence and Liability*. Oxford, 2008.
14. Decree 2007 – 1387 Establishing a National Code of Ethics for Chartered Accountants. *Commercial Laws of Europe*. Thomson. Sweet and Maxwell. 2007, p. 322 – 339.
15. Decree 2005 – 1412 Establishing A Code of Professional Ethics for Auditors. In *Commercial Laws of Europe*. Thomson. Sweet and Maxwell Part 3, 2006, p. 217 – 235.
16. DZIEGORAITIS, Algimantas. Dar kartą apie teisinę kultūrą ir advokato etiką. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2001, nr. 1, p. 10 – 12 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
17. DZIEGORAITIS, Algimantas. Aktualios teisinės valstybės ir advokatūros problemos. *Justitia*, 1997, Nr. 4, p. 6 – 8.
18. FEINMAN, Jay M. *Professional Liability to Third Parties*. S.I: American Bar Association, 2007.

19. GEDGAUDAS, Laimonas. Ar advokatas turi teisę reklamuoti savo paslaugas? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2005, nr. 2 (2), p. 98 – 113 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom2/nr2/05-Gedgaudas.pdf>>.
20. GRAZIANO, Thomas Kadner. Loss of Chance in European Private Law. „All or Nothing“ or Partial Liability in Cases of Uncertain Causation. *European Review of Private Law*. Kluwer Law International BV, 2008, vol. 16, no. 6, p. 1009 – 1042.
21. HALPIN, Andrew. Rights, Duties, Liabilities, and Hohfeld. *Legal Theory*, Cambridge University Press, 2007, No. 13, p. 23 – 39.
22. HANDFIELD, Toby; PISCIOTTA, Trevor. Is the Risk – Liability Theory Compatible with Negligence law? *Legal Theory*, 2005, vol. 11, no. 4, p. 387 – 404.
23. Hedley Byrne and Co v. Heller and Partners. [1964] AC 456 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 03 – 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.a-level-law.com/caselibrary/HEDLEY%20BYRNE%20v%20HELLER%20%5B1964%5D%20A%20465%20-%20HL.doc>>.
24. HOWARTH, David. Many Duties of Care – Or A Duty of Care? Notes from Underground. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2006, vol. 26, no. 3, p. 449 – 472.
25. International Encyclopedia of Comparative Law. Vol. XI, Part 1.
26. JACKSON, Rupert M., POWELL, John L. *Professional negligence*. London: Sweet & Maxwell, 1987.
27. JAFFEY, Peter. Liabilities in Private Law. *Legal Theory*. Cambridge University Press, 2008, vol. 14, no. 4, p. 233 – 255.
28. JANSEN, Nils. Duties and Rights in Negligence: A Comparative and Historical Perspective on the European Law of Extracontractual Liability. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2004, vol. 24, no. 3, p. 443 – 469.
29. JONAITIS, M.; ŽALĖNIENĖ, Inga. The Concept of Bar and Fundamental Principles of an Advocate’s Activity in Roman Law. *Jurisprudencija*, 2009, nr. 3 (117), p. 299 – 312.
30. KABIŠAITIS, Andrius. Gydytojų veiksmų standarto samprata ir reikšmė taikant gydytojų civilinę atsakomybę Lietuvoje ir užsienio valstybėse. *Teisė*, 2003, Nr. 49, p. 38 – 51.
31. Kauno medicinos universitetas. *Hipokrato priesaika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010 – 02 – 05]. Prieiga per internetą: <<http://library.kmu.lt/sveikata/pagalb/hipokrat.htm>>.
32. KELLY David, HOLMES Ann. *Business law*. Cavendish Publishing Limited, 1994.
33. KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002.

34. KENNEDY, I., GRUBB, A. *Medical Law: Text with Materials*. 2nd ed. London, etc, 1994.
35. KUKAITIS, Mindaugas. Garbės negalima atimti, o tik prarasti. *Justitia*, 1999, Nr. 2, p. 18.
36. KUSZLER, Patricia; KLIMAS, Tadas. Gydytojų aplaidumu padarytos žalos atlyginimo institutas. Palyginamoji analizė: JAV ir Lietuva. *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2004, vol. 1, no. 2, p. 1 – 14 [žiūrėta 2010 – 02 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom1/nr2/01-KlimasKuszler.pdf>>.
37. LAZAUSKAITĖ, Rūta. Susitarimų dėl sutartinės atsakomybės ribojimo teisinė prigimtis. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2010, 1 (5), p. 169 – 184 [žiūrėta 2010 – 03 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=84167>.
38. LIPEIKA, Kęstutis. Interesų konfliktas advokato profesinėje veikloje. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2008, nr. 3 (28), p. 9 – 10 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
39. McBRIDE, Nicholas J., LONGMAN, Roderick Bagshaw. *Tort Law*. Harlow: Pearson: Longman, 2005.
40. McBRIDE, J. Nicholas. Duties of Care – Do they Really Exist? *Oxford Journal of Legal Studies*, 2004, vol. 24, no. 3, p. 417 – 441.
41. MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: Lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995.
42. MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. Vilnius: Justitia, 2003.
43. MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002.
44. MIKELĖNAS, Valentinas, et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius: Justitia, 2001.
45. NEKROŠIUS, Ipolitas, et al. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras. I dalis: bendrosios nuostatos. II dalis: kolektyviniai darbo santykiai*. Vilnius: Justitia, 2003.
46. MOCKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos įstatymuose vartojamų sąvokų žodynas. Vilnius: TIC, 2000.
47. NORKŪNAS, Algis. Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas. *Jurisprudencija*, 2002, Nr. 28 (20), p. 112 – 118.
48. PERRY, J. E., Thinking Like A Professional. *Journal of Legal Education*. Association of American Law School, 2008, vol. 58, no. 2, p. 159 – 165.

49. PUNELIS, V. *Teisines paslaugas teikiantys asmenys kai kuriose Europos valstybėse* [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2010 – 02 – 20]. Prieiga per internetą: <http://www.advo.lt/article.php?id_art=14>.
50. RICE, R. Paul. *Attorney – client Privilege in the United States*, Second Edition.
51. SAULIŪNAS, Darius. Advokatų konferencijoje susirūpinta advokatūros įvaizdžiu. *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2003, nr. 2 (8), p. 2 – 4 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
52. SEALY L. S., HOOLEY R. J. A. *Text and Materials in Commercial Law*. Butterworth, London, Dublin and Edinburgh, 1994.
53. SUCHORUKOVAITĖ, Berta. Should the attorney – client privilege be applicable to patent agents? *International Journal of Baltic Law* [interaktyvus]. 2007, vol. 3, no. 1, p. 40 – 58 [žiūrėta 2010 – 02 – 15]. Prieiga per internetą: <<http://vaidila.vdu.lt/~teise/IJBL/tom3/nr1/03-Suchorukovaite.pdf>>.
54. ŠEKŠTELAS, Albertas. Aukščiausias lygmuo – sąžiningumas. Advokatų etikos kodekso santykis su dorovės principais *Lietuvos advokatūra* [interaktyvus]. 2007, nr. 3 (24), p. 6 – 7 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.advoco.lt/?item=la>>.
55. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Mintis, 1969.
56. TUNC, André. *International Encyclopedia of Comparative Law*. s.l: Martinus Nijhoff Publisher, 1986.
57. VAN GERVEN, Walter, LEVER, Jeremy, LAROUCHE, Pierre. *Common Law of Europe Casebooks: Tort Law*. Oxford Portland (Or.): Hart Publishing, 2000.
58. WEEKS, R. Vicarious Liability for Violent Employees. *Cambridge Law Journal*, 2004, vol. 1, no. 63, p. 54.
59. ŽALĖNIENĖ, Inga; PETROŠEVIČIENĖ, Olga. Advokatų profesinė bendrija: atsiradimo prielaidos ir raidos tendencijos. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2009, nr. 1 (1), p. 147 – 158 [žiūrėta 2010 – 03 – 01]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=58665>.
60. ŽALĖNIENĖ, Inga. Kai kurie atstovavimo civiliniame klausimai naujajame civilinio proceso kodekse. *Jurisprudencija*, 2003, nr. 47 (39), p. 119 – 127.
61. ŽALĖNIENĖ, Inga. Kai kurie atstovo atsakomybės civiliniame procese taikymo teoriniai aspektai. *Jurisprudencija*, 2004, nr. 52 (44), p. 141 – 149.
62. ŽALĖNIENĖ, Inga. Atstovavimo civiliniame procese sampratos problema. *Jurisprudencija* [interaktyvus]. 2010, nr. 1 (5), p. 205 – 217 [žiūrėta 2010 – 03 – 02]. Prieiga per internetą: <http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/sms/archyvas/?l=84167>.

III. Praktinė medžiaga:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje *V. R. L. v. Lietuvos advokatūra*, Nr. 3K – 3 – 80/2009, kat. 25.3; 92.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje *R. B. v. viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos*, Nr. 3K – 3 – 478/2008, kat. 44.5.2.15 (S).
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. spalio 07 d. nutartis civilinėje byloje *I. J., D. J. v. Lietuvos valstybė, antstolis A. Balčiūnas*, Nr. 3K – 3 – 456/2008, kat. 44.5.2.17 (S).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Omė“ v. antstolis D. J.*, Nr. 3K-3-328/2008, kat. 44.2.1, 44.2.4.1, 44.5.2.17, 126.5 (S).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje *E. Š. v. Lietuvos advokatūra*, Nr. 3K – 3 – 26/2007, kat. 27.3.1.8; 44.2.4.2; 92 (S).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gruodžio 06 d. nutartis civilinėje byloje *G. A. P. (G. A. P.) v. A. S., A. S., V. P. P., A. P.*, Nr. 3K – 3 – 629/2006, kat. 21.4.1.1 „S“.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Parex lizingas“ v. UAB „MRI Finansinis auditas“, B. S. ir advokatai A. Š., Nr. 3K – 3 – 439/2006, kat. 28.1; 44.5.2.17 „(S)“.*
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje *L. G. ir G. I. v. antstolė Asta Rimaitė Žičkuvienė*, Nr. 3K – 3 – 373/2006, kat. 35.3.6; 44.3 (S).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Parex Lizingas“ v. advokatų kontoros „Norcous ir partneriai“ advokatai A. Šidlauskas, M. Civilka, I. Norkus, M. Nosevič*, Nr. 3K – 3 – 218/2006, kat. 96.1 (S).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje *Julita Raudonienė ir Zigfridas Raudonis v. viešoji įstaiga Vilniaus universiteto Santariškių klinikos*, Nr. 3K – 3 – 206/2005, kat. 44. 5. 2. 15.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje *A. Daukantas, A. Daukantienė v. VšĮ Kauno 2-oji klinikinė ligoninė*, Nr. 3K - 3 - 222/2005, kat. 44.2.4.2; 44.5.2.15.

12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje *L. Zdanys, M. Zdanys, V. Zdanienė, G. Zdanys v. VšĮ Marijampolės ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 255/2005, kat. 44.2.4.2; 44.8.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *Rūtos Berželionytė v. Vilniaus universiteto Santariškių klinikos*, Nr. 3K – 3 – 556/2005, kat. 44.5.2.15.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *J. Argustaitė v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 550/2004, kat. 42.11.1.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje *Arūnas Mileris ir Valė Kilipienė v. viešoji įstaiga Šiaulių rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, Sveikatos apsaugos ministerija*, Nr. 3K – 3 – 511/2004, kat. 39.2.3; 94.2.
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje *Nijolė Jarašienė v. viešoji įstaiga Varėnos pirminės sveikatos priežiūros centras*, Nr. 3K – 3 – 3 78/2004, kat. 8.2.2.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje *Daiva Bagdonienė v. Jevgenijus Ivanovas, Vilniaus miesto 4-ojo notarų biuro notarė Aldona Adomaitienė, AB “Lietuvos draudimas”*, Nr. 3K – 3 – 371/2004, kat. 39.4; 39.6.2.13.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje *O. Rysis, M. Rysytė, V. Rysytė, J. Komarova ir N. Komarovas v. Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos, Viešoji įstaiga Vilniaus infekcinė universitetinė ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 16/2004, kat. 39.6.2.12.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje *VŠĮ Kauno centro poliklinika v. D.Baltrušytė*, Nr. 3K – 7 – 24/2004, kat. 49.2.; 19.3.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *Romualdas Velička, Danguolė Lionė Veličkienė v. Viešoji įstaiga Kauno 2-oji klinikinė ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 1180/2003, kat. 39.2.4; 39.3; 39.6.2.1.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje *Laura Šatraitytė v. UAB “Paira”*, Nr. 3K – 3 – 931/2003, kat. 39.3; 56.1.

22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. rugsėjo 03 d. nutartis civilinėje byloje *R. Levandauskas, V. Levandauskienė v. Z. Sinkevičienė, Kauno miesto 7-ojo notarų biuro notarė J. Valevičienė, Kauno miesto 20-ojo notarų biuro notarė R. Valentiejienė*, Nr. 3K – 3 – 764/2003, kat. 39.2.2, 39.9.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje *D. Gervienė v. UAB “Eura”, Baltarusijos Respublikos Minsko namų statybos įmonė “Minskžilstroj”*, Nr. 3K – 3 – 640/2003, kat. 7.1; 39.6.2.1; 39.6.2.12; 83.7; 85.2.
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje *D. Aničienė v. VU Onkologijos institutas*, Nr. 3K – 3 – 438/2003, kat. 39.6.2.12.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje *R. Narakienė v. R. Vitkus, R. Butkauskaitė, 222-ajai Daugiabučių namų savininkų bendrija*, Nr. 3K – 3 – 127/2003, kat. 39.2.3.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *A. Skučas v. Kauno rajono 1-ojo notarų biuro notarė G. Pakerytė, Kauno rajono 2-ojo notarų biuro notarė R. Butkauskaitė, A. Povilanskienė*, Nr. 3K – 7 – 645/2002, kat. 39.2.3.; 39.6.2.13.
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje *B. Leskauskas, A. Jaras, R. Jarienė, R. Jarienė, V. Ilgevičius v. Vilniaus miesto 5 notarų biuras, Vilniaus miesto 22 notarų biuro notarė S. Bylinskienė*, Nr. 3K – 3 – 614/2002, kat. 39.2.2.
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje *L. M. Sandienė v. Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninė*, Nr. 3K – 3 – 1140/2001, kat. 39.6.2.12.
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *Avtandil Tokhadze v. akcinė bendrovė bankas “Snoras”* Nr. 3K – 3 – 645/2001, kat. 58; 94.2; 103.
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. vasario 07 d. nutartis civilinėje byloje *N. Gelusevičius v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 177/2001, kat. 103, 126.
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. sausio 09 d. nutartis civilinėje byloje *A. Marcinkevičius v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 7 – 168/2001, kat. 126.

32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vileka“ v. AB bankas „Snoras“* Nr. 3K – 3 – 1345/2000, kat. 43.
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *V. Liatukas v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 1243/2000, kat. 47.
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *D. Milieška v. UAB “Cherba”*, Nr. 3K – 3 – 1237/2000, kat. 7.
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje *Jolanta Černijenko v. Vilija Remeikienė ir Algimantas Stolevičius.*, Nr. 3K – 3 – 827/2000, kat. 37.
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje *M.D.Pečiūrienė v. R.Butkauskaitė, A.Urbonienė, UADB “KDK Draudimas”*, Nr. 3K – 3 – 336/2000, kat. 62.
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 1999 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje *A. Marcinkevičius v. Lietuvos advokatų taryba*, Nr. 3K – 3 – 584/1999, kat. 1.
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 1999 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje *L.Kazlauskienė v. Vilniaus m. 12-ojo notarų biuro notarė D.Jungevičienė ir Lietuvos -Vokietijos draudimo įmonė UAB“Drauda”*, Nr. 3K – 3 – 398/1999, kat. 7.
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. nutarimo Nr. 27 dėl teismų praktikos taikant įstatymus dėl atlyginimo turtinės žalos, padarytos eismo įvykio metu, apibendrinimo apžvalga. Teismų praktika 2000, nr. 13, p. 240 – 241.
40. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) trečios dalies, 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) antros dalies, 34 straipsnio (2002 m. liepos 4 d., 2003 m. spalio 7 d. redakcijos) trečios, ketvirtos dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai.
41. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1996 m. liepos 10 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 8 straipsnio pirmos dalies 1 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.
42. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio antros, dalies trečio punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

43. Prancūzijos Valstybės Tarybos 2008 m. balandžio 10 d sprendimas byloje *Conseil national des barreaux, Conseil des barreaux europeens ir kt.*, cituojama pagal Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo biuletenis. 2008, nr. 4 (14), p. 204 – 207.

Neteisėti veiksmai ir kaltė kaip advokatų profesinės civilinės atsakomybės sąlygos

Santrauka

Rūpestingumo pareiga egzistuoja kiekvienam visuomenės nariui, tačiau advokatams, kaip specifinės veiklos atstovams, šios pareigos laipsnis ir turinys yra aukštesni – jų veiksmai turi atitikti kvalifikuoto ir protingai rūpestingo profesionalo elgesio standartą. Profesinę civilinę atsakomybę gali lemti net ir lengviausia kaltės forma – neatidumas, klaida – todėl advokato kaltė gali būti eliminuojama įrodžius, kad profesionalas ėmėsi maksimalių atidumo, rūpestingumo, atsargumo priemonių atitinkamoje situacijoje.

Jau romėnų teisės šaltiniuose egzistavo advokato profesinė civilinė atsakomybė už vengimą atlikti pareigas ar netinkamą jų įgyvendinimą. Advokatas privalo sąžiningai atlikti ne tik tas pareigas, kurios numatytos sutartyje su klientu, tradiciniuose teisės aktuose – įstatymuose, bet taip pat ir profesinės etikos taisyklėse. Įrodžius sąžiningumo pareigos pažeidimą, tuo pačiu konstatuojamas ir advokato neteisėtų veiksmų egzistavimas.

Dėl advokato neteisėtų veiksmų žalą patyręs asmuo gali būti ne tik klientas, bet ir tretysis asmuo. Pastarasis turi įrodyti, kad advokatas pažeidė rūpestingumo pareigą, kurios buvimas nustatomas atsižvelgiant į tai, ar advokatas protingai galėjo numatyti, kad asmuo remsis jo išvada tolimesnėje veikloje.

Advokatų profesinės civilinės atsakomybės netaikymas, apribojimas ar atleidimas nuo atsakomybės sprendžiami vadovaujantis bendrosiomis civilinės atsakomybės normomis.

Wrongful Acts and Fault as A Conditions of Attorneys' Professional Civil Liability

Summary

A duty of care exist to each member of the public, but some groups of the professionals, because of the specific of their jobs, must exercise reasonable skill and care. Professional civil liability can result even in the easiest form of guilt - inadvertence, mistake. The fault can be eliminated when it is shown that the professional has taken the maximum in the situation.

The sources of Roman law also attest the existence of civil responsibility of an advocate for improper performance of the duties or avoidance of proper performance of the duties. The attorney's duties may be found in the rule of law, contract between attorney and the client and in the legal ethics requirements.

The plaintiff may be both: attorney's client and non-client, who suffered the damage. The latter must prove that attorney violated the duty of care, which is determined. Attorney reasonably could have foreseen that a person will rely on its conclusion

Other questions related the attorney professional civil liability – the limitation or abolition, dismissal of professional liability, is dealt under the common rules of civil liability.